СВОБОДА

LIBERTY

Часопис для руского народа в Америці і орган „Руского Народного Союза“.

Рік XV. Ню Йорк, Четвер, 1-го Серпня 1907. Число 31. — Vol. XV. New York, N. Y. Thursday, August 1, 1907. No. 31.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Серпень.

1	Ч.	Макрини
2	П.	Ілиї прор.
3	С.	Симеона юр.
4	Н.	6. Мариї Магд.
5	П.	Теофіля Троф.
6	В.	Бориса і Гліба
7	С.	Усп. св. Анни

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Подаю до відомости всїх Всеч. Отців Духовних і загалу Русинів, що Іх Преосьвященьство о. Сотер Стефан Ортиньский зволили прислати на мої руки яко секретаря Комітету головного відомість, що виїжджають в Америку дня 27-го августа с. р. кораблем „Kronprinz Wilhelm“ з Бремен.

Перед виїздом вишлють своє перше пастирске посланіє.

о. Й. Чаплиньский,
секретар Комітету.

— **Американська комісия еміграцийна в Европі.** Прибула до Італії із Сполучених Держав парляментарна комісия в справі розслїдженя еміґрацийного питаня не лише в Італії, але й в инших краях, що дають найбільше еміґрантів, т. є. в Австриї і Росиї. Комісия та подїлила ся в Неаполї на дві секциї; з тих одна з п. Дідлінґом на чолї удала ся до Риму, а друга під приводом новойорського посла Беннета оглядає полудневі провінциї як Сицилію, Калябрию, Апулїю, Неаполь, в яких еміґрация є все значна. З Італії комісия поїде до Австриї, отже певне і до Галичини загостить.

— **Доповняючі вибори до галицького сойму.** Урядова „Gaz. Lwow.“ оголошує розписанє доповняючих виборів до сойму в куриї сїльських громад, в пов. збаражськім (мандат опорожнений по бл. п. Д. Остапчуку.) і в пов. турчанськім (мандат по бл. п. М. Глиджуку) на день 3-ого вересня с. р.

— **„Народна Торговля“** у Львові дістала золоту медаль на сегорічній міжнародній виставі в Будапештї за вишняки, афиняки і інші напитки. Є се вже трете відзначенє, яке признано „Народній Торговли“ на виставах, бо в р. 1894. признано їй на загальній краєвій виставі у Львові медаль заслуги, а в 1905 р. на виставі в Сяноцї лист похвальний.

— **Случила** ся страшна катастрофа желїзнича помежи стациями Jonia i Salem, Mich. Трийцять трупів і близько 100 ранених, з яких найменше десять, ще помре — отсе наслїдки збитя ся потягу особового з тяґаровим який надійшов з противної сторони. Катастрофа та тим страшнійша, що на 10 мінут перед еї наступленєм усї телеґрафісти заняті на просторони межи Detroit i Bay City знали, що она мусить наступити —однак не було средства запобігти еї. Причиною була неувага начальника стациї, який замість вздержати тягаровий потяг на бічних шинах в Salem і ждати на прибутє особового, пустив потяг на сї самі шини. — Компанії желїзничі однак на дальше будуть збивати міліони бо що їм значить кільканайцять трупів. Аби лиш бизнес йшов!...

— **Який небудь недужий,** котрий має власности більше як на 50 дол. (готівкою або в движимостях) має від тепер у Bellevue шпиталю в Ню-Йорку платити по $1.50 денно. Він має так довго платити доки єго вартість маєткова не спаде низше 50 дол. Тоді переходить на міський кошт. Власти шпитальні на оправданє сього зарядженя заявляють, що забогато в шпитали є хорих, яких лічить ся на кошт міста, а які суть в спромозї оплачувати кошта свого лїченя. Як Dr. Armstrong заявив, що се діє ся лишень в обороні правдиво бідних (!?)

— **З'їзд москвофілів** відбув ся дня 15-го липня с. р. в салї Народного Дому під проводом д-ра Дудикевича. Приїхали також і посли: Глїбовицький, Марков, Давидяк, Король і Курилович. Предметом нарад була справа вступленя сих послів до українського клюбу. Реферував д-р Дрогомирецький з Золочева, домагаючись, щоби пп. Давидяк, Король та Курилович виступили з україн. клюбу так, як зробили перші два. По промовах усїх названих послів і богатьох инших бесїдників ухвалено резолюцию з зазивом до пп. Давидяка, Короля і Куриловича, щоби з укр. клюбу виступили і разом з останними двома утворили клюб „русскій“. Коли би ті три посли не услухали зазиву зборів, мають зложити мандати. Поставлено також при найблизших виборах до сойму у всїх округах виборчих ставити кандидатів „руско-народних“. По рефераті д-ра Дрогомирецького забрав слово п. д-р Король, щоби виправдати вступленє староруських послів до україн. клюбу. Шовінізм Поляків —говорив він — приневолив староруських послів іти рука об руку з українськими послами. По при те старорускі посли були тої гадки, що вони в державній раді заступають увесь руський народ а не лише якусь одну партию. Скоро д-р Король проголосив ті слова, стали присутні на зборах старорускі студенти сильно ремонструвати проти тактики староруських послів. Настав страшенний галас. Студенти кричали безнастанно до послів: „Ви є зрадники і тепер викручуєте ся!“ З посеред одної ґрупи студентів дав ся чути оклик: „Се ганьба, що ви себе здаєте на ласку й неласку українським шовіністам“. Серед загального заколоту і крику обкидано д-ра Короля і о Давидяка гнилими яйцями, при чім і предсідателеви дістала ся пайка. В оден час здавало ся вже, що прийде до бійки. П. д-р Король говорив дальше, та йому в'одно перебивали. В обороні д-ра Короля станув д-р Дудикевич, та безуспішно. Настав великий заколот, серед котрого д-рови Королеви удало ся вийти з салї. По сїм президия завізвала молодїж, що не мала запрошень, щоби вийшла з салї. Розпочали ся довгі пертрактациї і довірочні наради, врешті стало на тім, щоби незапрошена молодїж заняла ґалерию. На відклик д-ра Дудикевича допущено д-ра Короля знов до слова. Та д-р Король, в одїню облитім яйцями, дуже зворушений сказав лиш: „Жаль стискає мені серце... з очий пливуть сльози... більше не могу говорити...“ — По чім серед загальної констернациї вийшов з салї.

— **Дня 25-го Липня** переходили через Портаж Ля Прийрий поверх 30 душ Духоборів, котрі вже до 20 день маширують з Йорктоньскої околиції. Перед пару роками духобори маширували голі Христа шукати, а тепер маширують шукати Канадий[illegible] правительства, та хотят[illegible] єго за що воно так ск[illegible] Духоборів що позідбирало від них фарми а їм дало лише по 15 акрів на душу. На запит чому не їдуть потягом, відповіли що Христос потягом ніколи не їхав, тому і вони не хотять. Говорили також (не знаю чи правда) що усю худобу роздали бідним, а решта увесь маєток лишили лоском на нікого. А. В.

— **Вистава в Вінніпеґу** представляє дуже красний поступ західної Канади. Є она найбільша яка коли небудь до тепер була, на що вказує хочби число денних гостий, котре доходить до 30 тисяч, а в второк 16-го липня було до 45 тисяч. (К. Фар.)

— **Страйк робітників** по майнах в Кобельт дистрикті є тепер загальний; всі майни, з вимком Фостер . майни суть заперті Страйк той, як вожди єго, котрі належать до Вестерн Федерейшен заявили, буде ревно але і в найбільшім порядку переведений (К. Фар.)

— **В дорозі до Ню-Йорку** наплив німецкий корабель „Кронпрінц Вільгельм“ на сорок стіп високу плаваючу ледяну гору. Капітан Ріхтер заключував із зимної води моря, що ледівці суть недалеко, і плив з меншою скоростію. Ударенє однак було дуже сильне, перед корабля підскочив високо в гору, а подорожні, пробуджені зі сну, крайно перестрашились. Корабель не потерпів ніякої шкоди і пустив ся в дорогу, що вкоротці привернуло спокій.

— **Луй Мейл,** резервіст від маринарки, зробив замах на житє француского президента Фаллієр в Гавр. В хвили коли тисячі витали президента на улици, Мейл вистрілив два рази до него. Чудом нікого не трафлено, а президент скоро відїхав. Товпа хотіла покарати смертію напасника, чому поліция заборонила.

— **В ночи, 16 миль від Одеси** дня 16-го юлія зроблено збройний напад на пароход приватного товариства Фальцейна, „Софія“, що йшов в Хорли. О 11-ій год. в вечері на верхню палубу, де вечеряло кілька чоловік, а тім числї капітан, з'явилось троє. Приказавши підняти „руки вверх“, вони арештували тих, що там сиділи. Двоє других, арештувавши помішника капітана, приказали їхати в Одесу, загрожуючи, в противному разї, смертію. Завладівши ли в каюті першої кляси у ар пароходом, грабіжники відняли тільщика російского для заграничн. торг. банка зелїзну скриню де було 50.000 карб. У пасажирів однято більш 1000 карб.

Викинувши в море уголь, попсувавши машину, порубавши третю шалюпу, випустивши пару, викинувши компас, дзвін та якорі і наказавши впродовж двох годин не давати ніяких знаків, загрожуючи в противному разї висадити в воздух пароход грабіжники на двох шалюпах зникли.

Всїх грабіжників було 18. Коли пройшов час, який призначили грабіжники, капітан приказав розвести пару. Грабителів шукали, але не знайшли.

— **Робітники** сталевого тросту можуть собі зложити ґратуляції, позаяк в минувшім квартали для тросту своїми руками принесли найбільший дохід, який сей трост до тепер коли небудь одержав. Сума виносить 45.503,-701 дол. До сего належить ще дочислити 18.500.000 дол., які видано на справленє нових машин. Другий, подібний що до доходу квартал скінчив ся з днем 31. грудня 1906, де чистий дохід виносив 42.000.000 дол. В послїднім роцї усего зиску мав трост 170.000.000 дол. Колиб сю суму розділити на части по 1000 дол. то з неї моглоб 170.000 родин або один міліон людий вигідно [illegible]

— **Духобори** задумують перенестись до Альберти і занятись плеканєм бураків і виробом із них цукру. Комітет під проводом Веріґіна об'їжджає Альберту і збирає вісти дотично виробу цукру від Мормонів, котрі занимають ся тим, і оглядає землї.

— **В Онтарио** перейшла ухвала, котра зміняє право впису на гомстет в західній Канадї в той спосіб, що від тепер не мусить бути присутним при вписї той, що бере гомстет, але може єго записати батько, мати, брат, сестра, син або дочка.

— **Із Едмонтону доносять,** що вовки роблять великі спустошеня між поселенцями Аппер Піс ріки. Коло Дунеґад і Форт Ст. Джон погибло коний поверх 25 тисяч долярів вартости від вовків. — Збіже росте красно.

— **Експресний** потяг Канадієн Нортерн желїзниці виколіїв ся в части між Роблін і Тоґо; почтовий і пакунковий віз вискочили із шин і ушкодили дорогу. 16 годин тревало, поки потяг міг рушити з місця. Крім страху і легких потовчень пасажери вийшли із того цїло.

— **Аби трост сталевий** міг давати 40% дивіденди а Карнеґі щоби міг удавати добродія людскости уладжено в Пітсбурґу людські ятки. Ось дати: в1906 роцї в самім Пітсбурґу забито 919 робітників. Спалили їх ґази ,забили крани, залило розтоплене желїзо або подусили машини. В кождих 50.000 тонах видобутого в майнах желїза знаходить ся одно житє майнера, а в кождих 7.600 тонах спаленого угля, спалює ся одно житє робітника.

— **Як доносять з Norfolk, Va.** з панцирника „Minnesota“ втїкло на протязї одного тижня 100 матрозів. Видано публичну відозву в цїли полапаня дезертерів. В пару день по сїй відозві поліция зістала повідомлена, що втїкло 15 жовнірів. Невжеж самі поголоски про війну з Японом суть причиною сеї масової дезерциї?...

— **Страйк** селян в провінциї Феррара (Італія) прибрав великанські розміри. Як доносять з Риму страйкує 60.000 селян і робітників.

— **Куні Айленд, найбільше** місце для розривок на сьвітї погорів дня 28-го липня. Пожар вибухнув від киненої папіроски около 4-ої години рано, знищив цїлий Steeplechase парк, велику скількість павільонів, готелїв, ресторанів, та всїляких буд. Поранено підчас пожару много осіб, двоє осіб не мож віднайти, 500 стратило своє занятє, дах і хлїб. Загальна шкода спричинена пожаром виносить півтора міліона долярів, і не була обезпечена. Як говорять компанія не буде відбудовувати спаленої части, позаяк не має на се фондів.

НА ОБЕЗПЕЧЕНІЕ ИЗДЕРЖЕКЪ ПРИВИТАНІЯ ЕГО ПРЕОСВ. С. СОТ. ОРТИНЬСКОГО НОВѢЙШЕ ЖЕРТВОВАЛИ:

61. Сполокъ ч. 11. въ Соедин. въ [illegible]
62. Сполокъ ч. 63. въ Соедин. въ Binghampton, N. Y. $15.00
63. Церковна Громада въ Windber, Pa. $50.00
64. Церк. Гром. Св. О. Николая въ Chicago, Ill....$16.52
65. Церк. Гром. Св. О. Ни-Николая въ McKeesport, Pa. $40.00
66. Братство Св. Первомуч. Стефана въ Jersey City, N. J. $8.00
67. Госп. Алексій Чура изъ Salt Lake City, Utah, отъ себе $10.00
68. Русскій младенческій Клюбъ ч. въ Союзѣ 70, Jersey City, N. J. $10.00
69. Церк. Громада въ Clairton, Pa. $10.00

	$164.52
До днесь квитовано	$1087.83
Въ едно	$1252.35

о. Гавріилъ Г. Чопей.

ОТЪ КАССИРА КОМИТЕТУ ПРЕОСВ. ВЛАДЫКУ ПРИВИТАЮЩОГО.

До всеобщой вѣдомости.

Этимъ имѣю честь Всечестн. Духовенство и всѣхъ почтенныхъ Русиновъ увѣдомити, же тикеты на Банкетъ (обѣдъ), данный поводомъ привитанія Его Преосв. Еппа С. Ст. Ортиньского — можно у нижеписанного получити.

Тикетъ про одну особу стоитъ 5 дол. Банкетъ отбудеся въ Park Avenue Hotel, 22 and 23 Str. Madison Ave.

На бенкетъ участвувати намѣряющихъ съ почтеніемъ прошу, дабы деньги на впередъ прислали на мою нижеподанну адресу:

Rev. Gabriel Chopey,
44 Division St.,
Perth Amboy, N. J.

Для Славяньского Іміграційного Товариства

О. Н. Підгорецкий, South Fork, Pa.	5.00
Попередно	$134.25
Разом	$139.25

НА СТУДЕНТІВ У ЛЬВОВІ

3 Copper Cliff, Ont. Canada.

По 1 дол.: А. Островський, Д. Галущак, А. Стелюк; по 50 цнт.: В. Гоучовський, М. Заблоцкий, Н. Островський 25 цнт.

Разом 4. 25 дол.

Антін Тимцьо. Сан Франціско Кал. 1 дол.

Дісlодж, Мо. бр. сьв. Ів. Хрест. відд. 50.

повідомляє усїх своїх членів, що хто не явить ся на мітинґу дня 11-го Августа с. р. то заплатить 50 цнт. кари, позаяк уже через два місяці ніхто не приходить на мітинґ і розмет до Р. Н. Союза мусить платити ся з' брацкої каси.

Т. Міцік секр.

ЦЕРКОВНА ГРОМАДА

в Peekskill, N. Y. вислала дня 24 юлія с. р. колєктора в особі бр. Івана Гобляка за ласкавими датками на будову місцевої гр. кат. церкви.

Підписаний комітет просить усїх щирих Русинів і Русинок [illegible] колєктор запукає у чиї двері хоч маленькою жертвою причинити ся та помочи, а Сей, що видить найтайнїйші дїла, винагородить сторицею.

За уряд церковний:
М. Шнайдер предс.,
Д. Бибель секр.
С. Тежбир кас.,
В. Гобляк,
П. Тирпак.

— **Славяньске Іміграційне Товариство в Ню-Йорку** пошукує чоловіка, який би міг стати єго представителем на Елис Айленд.

Докладне знанє англійскої мови доконче потрібне.

Голоситись лише письменно до:

Slavonic Immigrant Society,
35 Broadway, New York City.

ДЕ Є?

Парася Сташко, літ 18 висока, білява, родом з Махнова, пов. Рава руска. Приїхала з шваґром Михайлом Вусив около 30-го Марта 1907 до Ню-Йорку і була короткий час в домі свєнтеґо Юзефа. Хтоби знав прошу писати: Миколай Вусик 104—12th St., S. S .Pittsburg, Pa. 31—

НА ПРОДАЖ ТАНО

Стор, в котрім містить ся Гросерня і Бучерня получені з посилкою гроший до краю і продажею шифкарт. Стор є в Ансонії, Конн. Костумерами суть Русини, Поляки, Литовці і Англійці. Продає ся за кеш. Уторг тижневий виносить 500 до 600 долярів.

Близших пояснень удїлить:
Gabriel Dziadik
130 Main St., Derby, Conn.

J. PIERCE ROBERTS, M. D.

Години урядові: 7—9 рано, 1—3 пополудни і 7—9 вечер. 20 Dec. 07

25 E. Coal St., Shenandoah, Pa.

Запорожська слава.

Оповідане.

(Продовжене).

X.

Вжахнув ся хан, почувши, що Сірко у Криму і що козаки біжать мало не слідом за вістниками. Небуло ніякої надії, щоб вспіти зібрати війско і відборонити ся у Бахчисараї. Розсилає хан гінців по всьому межігорю і у велику Бельбекську долину, де найрясн̆йш були татарські улуси, і наказує, щоб всі татари чим дуж узбруювали ся і поспішали ся у тую долину, до міста Кокозів.

Щемить серце старого хана за Бахчисараєм, спадком великих предків, але мусить він його залишити, мусить покинути на поталу неситому ворогови. Колиб тільки один день ранійше довідав ся він про козацький підізд то ніякого-б лиха не було, бо він вспів би зібрати орду, оборонити свій Бахчисарай і прогнати, а може й забрати у неволю, всіх запорожців.

От підводять вже ханови білого коня і він, разом з підручними мурзами, виїздить геть з своєї столиці у межігорє, за річку Качу, до Бельбеку і Кокозів.

У завжди тихому дворі ханського палацу тепер мов у муравнику. Сюди віздять десятки гарб і сотні мулів. На їх челядь кладе і вючить всяке добро, а евнухи садовлять по гарбах жінок і дівчат з ханського гарему.

Але де взяти стільки гарб, стільки коней і мулів, щоб можна було підняти все те добро, всі скарби, все те золото і срібло, що віками награбувало ся мало не з усього сьвіту і звозило ся до цього розбійничого кубла?... Зостав ся мало не весь Бахчисарай на здобич запорожцям.

Скільки сьвіт стоїть, не бачив Бахчисарай ворожої сили... Нехай же уклонить тепер свої стрункі башти, з місяцем на версі, перед сьвятим хрестом. Звик він, гордий, приймати дітей України, як невольників, нехай же привітає тепер їх, як побідників! Нехай відчиняє, невірний, свої темні льохи і випускає замордований хрещений люд на Божий сьвіт, на вільну волю!

Мов сарана розсипали ся запорожці по вулицях ханської столиці, вишукуючи бусурменів і випускаючи на волю невольників.

Не богато у Бахчисараї знайшли козаки бусурменів, бо мало не всі вони вміли утекти; за те богато знайшли всякого добра, скарбу і коштовної зброї.

Беруть козаки все, що тільки можуть узяти. Скидають з своїх коней прості сідла, застеляють коням спини татарськими, золотом гафтованими чапраками; замість своїх сідел беруть татарські, сріблом та золотом ковані, з литими срібними стременами; беруть дорогі шаблї і чингали з похвами, обкладаними самоцьвітами; деруть наонучі коштовні, шовкові халати; геть скидають свою драну одежу і вбирають ся у саєтову і кармазинову бусурменську. Чимало достало ся тут козакам і всякої срібної і золотої посуди. Були тут і московські срібні братини з корчиками, і високі польські кухлї, і пугарі, і німецькі келихи. Все те добро пакують козаки у шовкові халати і ладують на коней, а важкими килимами, що ніяк їх узяти, вулиці вистелюють.

Всі козаки беруть собі добро і набивають кишені червінцями і самоцьвітами, тільки двоє козаків не беруть нічого. Ті козаки — побратими Шевчик та Зачепа. Їм не треба ні золота ні срібла. Вони бігають вузкими вулицями Бахчисараю, зазираючи у всякий двір, у всякий куток. Вони розбивають брами, ламають і викручують защепи, відчиняють льохи і комори, але не за добром... Вони шукають тих, що дорозші їм за всяке добро, що причарували їх своїми пекучими очима і примусили забути все на сьвіті і йти хоч і на край сьвіта, хоч і на смерть, аби їх ще раз побачити... Вони шукають Саньку і Марійку.

Чимало вже випустили вони на білий сьвіт невольників і невольниць, богато знайшли замордованих, змарнілих дівчат, але тих, кого шукали, не знайшли.

Збентежені й шалені набігають вони до великого ханського палацу і обігають разом з товариством безлюдні ханські покої, дивуючись бусурменській роскоші і примхам... От і гаремні покої, де ще зараз було повно безталанних чарівниць; але тепер тут немає нікого...., тільки по кімнатах роскидане всяке жіноче вбраня: хустки, чадри, запинала та купами лежать шовкові подушки і килими, яких нікуди вже було евнухам узяти.

Вибігли козаки геть з душних, поганих покоїв на двір, шукати невольницьких льохів і тут біля саду спіткали старого невольника.

Це був дід Панас з України, що пробував у неволї вже сорок літ. Його захоплено у неволю тоді, як запорожці виїздили Дніпром, на байдаках, у лиман і, спаливши Очаків, вертали ся до Січи. А стала ся та пригода через те, що розбило хвилею у лимані той байдак, на якому Панас був, і на дошці того байдака його ледве живого викинуло на Кримський берег.

Через скільки років неволї, купили його до ханського двору, як доброго садовника, і пристановили до ханського саду. Тепер же, через велику старість і неміч, Панаса вже скільки років пустили ходити по волї.

Побачив старий невольник козацьку шайку, запорожський оселедець і завзяту лицарську постать рідних січовиків, пригадав свої молоді літа і рідну Україну, і потекли дрібні сльози з старих його очей.

„Де невольники, діду?" питають його Іван і Грицько.

Хутко, не вважаючи на старість, веде Панас козаків до великого льоху. Гуртом розбивають вони важку браму... Росчинила ся вона і скамяніли козаки.

Так ось вона, неволя бусурменська — розлука християнська! — стогіном вирвало ся з козацьких грудей.

З сьвіту бачуть козаки тільки густий морок, чують важкий дух, брязкання залізних кайданів, стогін недужих і замордованих на смерть, і радісний поклик тих з невольників, що вже впізнали узброєних запорожців і зрозуміли, що це прийшла до їх давно жадана воля.

„Марійко!" гукає Шевчик.

„Саню!" кличе Зачепа.

Але під низькою стелею мура і серед великого галасу, що збив ся у льосї, козаки самі не чують свого поклику.

Один по одному виходять з льоху вязні на сьвіт і цілують своїх братів по хресту, умиваючись сльозами. Всї муки, всї образи і знущання, що вони перетерпіли у неволї, зразу встали перед очима їх... І не йняли вони самі собі віри, що мали силу все те перетерпіти і пережити .Останні сили відлинули від замордованих і богато їх, виходячи з льоху, падали знесилені на землю.

Пішли козаки у льох глибше... Придивили ся очи до темряви і бачуть, що за цім льохом є ще другий, сумежний, а далї й третій..., і всі три льохи повні живого трупу. Тут лежали і живі люди, окуті міцним сном після надсилу важкої праці, тут були і хорі і такі, що сподівали ся вже останнього свого часу, погибаючи у своїй нечисти.

Скрізь по льохах гукали Іван і Грицько своїх милих, але все було марно: вони не почули любих голосів.

Тоді повів Панас козаків ще до инших льохів, а сам, забувши про старість і недужість, розпитував про рідну Україну, про те, хто тепер держить гетьманську булаву, хто полковником у його рідній Білій Церкві, хто кошовим на запорожу..., і Христом-Богом благав, щоб не покинули козаки його старого загинути у чужій сторонї, у поганій неволї, без сповіди і сьвятого причастія, а щоб узяли з собою і вивели у рідну землю.

Розчиняють ся всі невольницькі льохи по ханському подвірю, але нігде не знаходять козаки анї Марійки, анї Саньки... І важко старому Панасови у своїй радости бачити їхнє горе.

„А чи дуже хороші ваші дівчата?" питає він козаків.

— Моя, як метелик чепурна і як зоря хороша! — одмовляє Іван.

„А над мою кращої, мабуть, немає на всїй Україні!" — каже Грицько.

„Ну, так не по льохах шукайте, козаки, а по гаремах!" сказав Панас, сумно хитаючи головою. „А гареми тільки зараз повезли гарбами у Межигірє!"

Вдарила кров у серце козакам. Знову сїдають вони на коней і знову бігають по Бахчисараю, та гукають до товариства, щоб приставали до їх і дали поміч дігнати хана і виратувати дївчат з гарему.

Недовго довело ся ускликати. На всяке небезпечне діло між запорожцями завжди були охочі і через кілька хвилин чимало козаків, залишивши або передавши товариству здобуте добро, пристали до Зачепи й Шевчика. Ще хвилина, і вже несуть їх коні у Межигірє, підіймаючи крученим шляхом все вище та вище у гори і покидаючи Бахчисарай далеко у низу, наче під ногами.

XI.

Голосно йде луна по Межигірю, понад річкою Качою, від скрипу немазаних татарських гарб, що довгою стяжкою простягли ся попід скелями.

Тісними купами сидять по гарбах ханські жінки і невольниці, запяті білими запиналами. Вони щасливі сьогодні, бо хоч і не зовсім вони на волї, але все-ж таки бачать Божий сьвіт з його чарівною красою. Вони бачать блакитне небо, веселі зелені гори з величезними скелями, що звисли над шляхом і зазирають у прозорі води невеличкої річки, — рясні сади з височенними тополями, що вкрили всї долини, і усяких колїрів квітки, що дивлять ся на їх своїми веселими очима з обох боків шляху... Вони почувають, як подихає вільний вітерець, той самий вітерець, що може тільки вчора був у їх рідних країнах, колихав вербу біля рідної хати, одвівав обличе рідної нецьки, або цілував в уста любого парубка... Вони до того ще чули, як щебече і воркує вільне птацтво, впиваючись щастям. І ще те [illegible] жажду волі, щастя й кохання, ту жажду, що давно вже була замерла по їх замордованих душах..., і вони линуть думками у рідні країни і переживають давно минуле, але досї любе і дороге.

Не забув хан і про непокірливу Марійку. Її змагання і опір тільки роздратували його охоту, і він у думках смакував її дівоцтво. Н евідступить ся тепер старий ласун від цієї дївчини і не випустить її на волю, як не випускає кіт на волю мишенятко, коли загнав уже в його тіло свї острі пазурі. Тим то тепер обабіч тієї гарби, на якій лежить Марійка, іде цілий десяток евнухів, і вартових, пильнуючи її, як своє око.

Марійку після вчоряшньої ночи витягли з льоху недужу поклали на задню гарбу.

Не дивить ся Марійка на чарівні краєвиди Межигіря, не слухає вона і пташиних пісень. Серце її опанувала розпука. Вона з очами загорнула ся у запинала і лежить чолом на подушці, гадаючи тільки про те, яку-б собі смерть заподіяти, щоб зратувати ся і від лютого катування і від знущання над своєю душею і дївочим тїлом. Не почуває її серце, що милий її тут, близько, що вона немарно приймала муку, бо він її не забув, що мине може скільки хвилин, і він буде біля неї.

А милий справді близько. Вже винесли козаків добрі коні високо на кряж, звідки видно всю зелену долину Качі. Але тут козаки спинили ся, не знаючи, у який бік повертати і як знайти ханський обоз по цих скелястих байраках. І хто його знає, чи знайшли-б козаки той обоз, якби чутке козаче ухо не почуло, як далеко десь і глибоко у долині скриплять немазані гарби.

„Там, там вони!" гукають ватажки запорожської чати Шевчик і Зачепа, і миттю кидають ся поміж скелями у долину.

Ближче і дужче чуть гарби, хоч скелї й ховають їх від козацьких очей. Ще хвилина, і запорожці мов вихор закрутили ся біля ханського обозу.

Кинули ся геть евнухи і варта, але мало кому довело ся втекти. Мов звір лютує Шевчик, рубаючи евнухів острою шаблею і не вважаючи на їх благання милосердя, бо у козаків немає милосердя до катів бусурменів... Смерть всїм!

Тут, посеред стогнів і крику, почувсь Шевчикови знайомий, любий поклик:

„Івась!"

Спустила ся окрівавлена шабля, і промінь Божого духу заграв у останїлій душі козака.

Оглянувсь Шевчик на той поклик і бачить на гарбі, скинувши геть білі запинала, стоїть його Марійка, його мила і наречена і тремтючи простягає до його руки.

— Серце моє! Марійка моя кохана! гукнув Іван і скочивши з коня, зняв Марійку з гарби до себе на руки, мов дитину.

„Щастя-ж моє! Бажаний мій! Не забув свою Марійку!" надсилу вимовляла Марійка, припадаючи до милого... І побігли сльози з карих очей дївчини, але не гіркі сльози, а солодкі бо це були сльози радісні, що полегшують душу і піднімають її до неба.

Міцно пригортають закохані один одного до серця, прислухаючись, як воно бєть ся у грудях любої людини, і палко зазирають одно одному у любі очи, а через очи і в саму душу... Де-ж поділи ся Марійчині муки?... Куди відлинула Іванова нудьга?... Мить одна — і все те зникло, мов і не було ніколи ні неволї, ні муки, ні нудьги, а одвіку було тільки саме щастя!

Не скоро Шевчик згадав про свойого побратима.

— Чи знайшов же й він тут свою милу? Чи й він такий же щасливий?

А Грицько стояв оддалеки з журбою на чолї... Він не знайшов тієї, кого шукав, і навіть стратив уже останню надію, щоб єї знайти.

XII.

Ой, не гайтесь, запорожці, та поспішайте до дому, бо збігаєть ся до хана у гори превелика орда!

Довідавшись, яким шляхом ускочили запорожці у Крим, хан на третий день, не дожидаючись, поки зберет ся вся орда, взяв ті двайцять тисяч комонників, які вже вспіли збігти ся, і рушив з ними до Гнилого моря, маючи таку думку, щоб заступивши брід, яким перейшли козаки море, не випустити з Криму ні одного з них. Через день за ним слідом мав іти його підручний мурза ще з такою-ж великою ордою, яка за день і за ніч мала зібрати ся. Таким робом хан сподівав ся згубити Сірка з усім запорожським війском, бо пробити ся з Криму через стіни і окопи Перекопу, під утиском з заду великої орди хана, нічого було й думати; до броду-ж хан мав певну надію запорожців не допустити.

Але хоч і хитрий старий хан, та не мудрійший від Сірка. Старий запорожський кошовий вгадав, що робитиме хан ще тоді, як тільки зібрав ся у поход, і через те він не тільки що не покинув броду, але на всї боки поперед його поробив окопи.

Надійшов пятий день після того, як запорожці пішли руйнувати кримські городи... Той саме день, у який всї запорожці мусїли зійти ся до броду.

Біля півдня наглядів Сірко, що наближаєть ся з південного краю велике війско, а коли почало те війско наближатись, то він упевнивсь, що то не товариство йшло, а вороже війско.

„Ну, діти!" сказав Сірко до козаків, разстановляючи їх по окопах, — „або поляжемо тут всі, як батьки наші за волю й товариство полягли, або діждемо поки надійде товариство!"

І згадуючи минулі славні події батьків і дідів за Сагайдачного, Самійла Кішку і Хмельницького, міцно стояло козацтво, обороняючи окопи біля броду.

Роздивившись, що запорожців не більше, як дві тисячі, татари кидали ся на окопи мов скажені, але запорожці, підпустивши їх мало не до рівчаків, зустрічали пальбою з рушниць і тоді ті, поливаючи окопи кровю, повертали назад.

Так кидали ся татари на окопи богато разів і не один раз уже траплялo ся, що не важаючи на пальбу, вони штурмували деякі з окопів і вибивали у тому місцї всіх оборонців; але Сірко у туж мить набігав у середину окопу з комонними козаками і вибивав, або витоптував кіньми всіх татар, які не поспішали ся втекти.

Вже не одну годину бєть ся Сірко з ордою. Поперед окопами і по рівчаках вже лежать купи татарського трупу; чимало полягло тут і товариства. Кров христіянська, зливаючись з бусурменською, збігає з окопів у синє море. Знемогли ся вже козаки, одначе ві[illegible] кого немає думки про те, щоб ратувати свої душі і покинути товариство ворогови на поталу.

Тим часом атамани, памятаючи наказ кошового, повертали ся з кримських городів до броду.

Женуть козаки привеликі табуни коней і самі їдуть у двакінь, накладених всяким добром. Ведуть запорожці з Криму [illegible] і шість тисяч бусурменських полонеників.

Зходять ся запорожські ватаги з усіх боків..., але немає часу козакам привітатись, або роздивлятись, яке хто доскочив добро і здобич, бо прибіг козак з передньої чати і привіз звістку про те, що біля броду іде велика битва і орда зовсім утиснула кошового з його невеликою частиною товариства.

Гаятись було ніколи, і отамани, порадившись і заховавши весь ясир і здобич позаду, рушили з козаками до броду; щоб обдурити-ж хана і щоб подумав він, ніби це не козаки йдуть, а татари, підняли вони ханськи хоругви, що добули у Бахчисараї.

Бачучи здалеку свої хоругви, хан справді думав, що то зібралась і підходить ще частина його війска, і радів, що одразу тепер задавить запорожців, але коли наблизились козаки і вихром налетїли на орду з заду, у ханському війску збило ся велике безладдя й мішанина. Передні татарські ватаги, не бачучи, що робить ся позаду, ще зїзли на окопи, задні-ж кинули ся втікати, вкриваючи поле своїм трупом.

Мов люта зьвірюка набіг на татар Грицько Зачепа. Запекло ся ще дужче його серце помстою до бусурменів через те, що не знайшов він своєї. Йому тепер було однаково, чи жити, чи вмерти..., і дивлячись грізно й похмуро, мов Божа кара, він розкидав навкруги себе смерть своїм довгим списом і гострою шаблею. Поруч його і позаду лавою бігли козаки, витоптуючи копитами своїх коней легкодухих втікачів.

Але не всї й татари легкодухі. Є й поміж ними славні і завзяті звитяжці, що не тільки зненацька вміють на ворогів набігати, але вміють і у очи смерти безжаху зазирати. Хто й не вірив би цьому, то сьогодні мусів би упевнитись, побачивши, як лїзли татари на окопи Сіркового становища.

Найлютійший з усїх татар сьогодні Джумалї Аґа. Він знає, що там, у козацькому таборі, його щастя і сьвіт його очей, кохана жінка Амина, з його сином. У тих двох істотах, Аминї і Гасанові, все його житя і без їх немає йому жи[т]ому пощо вертать ся з цього окровавленого поля. Через те він порішив або пробитись між ворогами до козацького табору й відняти Амину, або покласти там свою голову. І тому то так завзято бєть ся Джумалї, і не одна вже чубата голова покотила ся на зелену траву від його кривої шаблї.

Тут, на цьому окровавленому полї, недалеко від свого побратима гарцював і Іван Щевчик. Тільки сьогодня він бєть ся зовсім неохоче і наче не своєю рукою.

Через що-ж неохоче бєть ся Шевчик? Чи він нездужає, чи може втомила ся молодецька рука, як рубав ся він понад Качою? Ні, не слабий він, і рука молодецька вже давно відпочила, а тільки думки його і вся душа линуть туди, назад, у табір, де покинув він свою наречену. Марійчині карі очи і рожеві губи кличуть його геть з цього проклятого поля, де стільки крови і муки, туди, до себе, у табір, де чекають його любощі і милуваня.

Забув козак запорожський статут — не знатись з дівчатами і жінками. Замисливши про Марійку, милуючи її у своїх думках і турбуючись, щоб там, у таборі, не скоїло ся з нею чого лихого, він трохи відбив ся від товариства на бік і не вглядів, що прямує на його завзятий Джумалї Аґа. От-от уже він близько... вже шабля бусурмена блиснула над козацькою головою... і тільки тоді опамятав ся Шевчик.

Опамятав ся та було трохи пізно, бо хоч і вспів він підняти свою шаблю в гору і захистити нею голову, але ворог влучив його у плече...

Облив ся козак своєю кровю, але не вважаючи на те, счепив ся з татарином битись. Бють ся звитяжці хвилину і другу... Слабшає Шевчик, сходючи кровію. От уже почуває він, що скоро випаде шабля з його знесиленої руки, і зніме лютий бусурмен його молоду голову. І сум, смертельний сум, взяв молодого козака за серце...

„Як? Вмерти тепер, коли відшукав він свою милу? Коли діждав своєї долі, свойого щастя і радости?... Боже, поможи, дай сили! Дай ще пожити... зазнати щастя, кохання!..." Так благав Бога Шевчик і, згадавши про побратима, з нудьгою шукає він його очима, сподіваючись від його поратунку.

Проте Зачепа й сам побачив вже лихо і вихром летів до борців... Ще мить — і затріпотів завзятий Джумалї Аґа на острому списі Зачепи.

Впав татарський звитяжець з коня на зелену траву поливаючи її горячою кровію..., і смерть, смерть невблаганна, немилосердна почала спускати на його очи чорне запинало.

— Амина, Амина!... —хрипіли його холодніючі уста..., та ніхто вже не почув, що хотів сказати Джумалї своїй дружині у останню хвилину свойого житя.

Схилившись з коня, дивить ся Грицько, як гаснуть очи у бусурменського звитяжця, але не почуває його серце, що це ті самі очи, що їх цілувала Саня, та сама його мила, що цілувала колись і його очи.

„Радій же, козаче! Ти помстивсь за своє зруйноване щастя, ти вбив свойого розлучника і супротивця."

Але Грицько не знає того. Його серце ще не вдовольнило ся кровію... І покинувши мертвого Джумалї, він знову кинув ся доганяти татар.

Знесилений Шевчик повернув тим часом коня до табору. Козаки пробігли далї, і скоро Джумалї зоставсь один лежати у цьому кутку зеленого поля.

І лежить нерухомо татарський звитяжець на мягкій траві. Дивлять ся його широко розплющені очи на блакитне небо, але не бачать його; високо випялись молодецькі груди, але не тріпоче вже в їх молоде серце, бо покинула вже душа тіло звитяжця і полинула десь шукати горішнього царства.

А недалеко від того місця, у козацькому таборі, між великою купою полоняників, тяжко тужить молода, побусурманена українка Санька і благає Бога, щоб дав він перемогу татарам над козаками. Вона забула про те, що козаки — її брати, і по вірі і по рідній землї, і бажає їм загину, бо як не станеть ся того, то небачити вже їй ніколи свойого любого чоловіка Джумалї.

Тільки на вдивовижу тут стало ся диво. У великому смутку і замішанню забула українка Санька про те, що давно вже зламала вона сьвятий хрест і побусурманилась, тай почала молити ся праведному Богови християнському, Тому Богови, якому молила ся з малку, як поруч із матірею що-вечера стояла перед образами на колїнах.

Далї схаменула ся бусурменка, що християнський Бог несхоче пособляти бусурменам, і почала про те саме молити ся Аллахови і Магометови... Так розідрала ся на двоє і загинула душа цієї безщасної людини, що відцурала ся своєї віри і свого рідного краю...

Не дійшли до неба такі благання побусурманеної Саньки: не татари здолали козаків, а козаки вигубили велике бусурменське військо і геть прогнали у гори хана з рештою його орди.

(Конець буде).

За Сян з Русинами.

(Промова посла В. Будзиновського виголошена в парламенті у Відни дня 2 го липня с. р.)

Уже в попереднім числї (30 ім) „Свободи" у „Листі з Старого краю" була згадка про промову нашого посла В. Будзиновського, за яку мокрим рядном накинули ся на него усї польскі часописи. Щоб познакомити близше наших читачів з сею бесїдою наводимо єї уривок, виголошений у палатї послів по україньски, а в якім посол Будзиновский звертае ся специяльно до польских шляхтичів з польского кола:

„Панове з кола польского! Ви все кажете, що ви не е противниками культурного і національного розвою Русинів, а навіть дуже часто вмовляете в сьвіт, що ви все готові признати слушність оправданим домаганям нашим.

Однак, мимо всего того, ви придумуете щораз то новійші і безличнійші лайдацтва на наше знищене і оправдуете їх тим, що ви се робите не з ненависти до нас, але в вашій власній обороні, щоби охоронити від заглади — неістнуючий впрочім — міліон Поляків на Руси, котрий ми Русини, хочемо нїби то знищити. Ви кажете, що як ви нас не будете поборювати, то ми, прийшовши до сили, сей міліон Поляків у східній Галичині викинемо за Сян.

„Русини хочуть викинути Поляків за Сян!" лунае у всїх польских таборах, „боронїм ся, як можемо, не позвольмо, щоби Русини скріпили свої сили, бо инакше ми самі пропадемо!"

Мої панове! Чи можна знайти лїпший примір для пословиці про злодія, котрий украв кобилу, а відтак, щоби змилити погоню, кричить: „ловіть злодія!" Хто кого викидае за Сян?! Може ми, автохтони східної Галичини, ми властителї руской землї — вас, заволоків і яничарів?

Підіть за Сян і послухайте! Ті маси руских заточенців за Сяном, котрі кленуть свою долю і проклинають вас і ваші діти, щоби сліпли до десятого поколїня (страшний крик між Поляками), суть доказом, що ви, що розбоем вдерли ся в нашу хату, і ви, що зрадили власний народ і пішли в янічари, викидаете нас з нашої батьківщини. Не ми вас, але ви нас викидаете за Сян.

Ми вас і взагалї жадних Поляків за Сян викидати не думаемо і викидати не будемо. Три роди Поляків маемо на нашій руській земли. Насамперед маемо тих Поляків, що прийшли до нас на се, щоби побіч нас і разом з нами чесною працею заробляти в поті чола на хліб свій. З тими Поляками, як довго не підуть за нашими гнобителями, ми хочемо жити в згоді і разом з ними працювати для добра нашої землї та її народів. Вже инакше мае ся справа з двома иншими ґатунками Поляків. Другий ґатунок вдер ся до нашої хати з палкою в руцї. Сей ґатунок як все панував у вас розбоем, так і тепер панує. Се розбишацке панованє заволоків підпирае третий ґатунок Поляків — янїчари з руского роду. З тими двома послїдними ґатунками Поляків ми вже хиба не погодимо ся і на нашій земли держати не будемо. Але не бійте ся, за Сян не підете! За Сян не поженемо вас, бо перед хвилею сказав менї оден польський посол-людовець, що на случай, як би ми східно-галицких панів гнали за Сян, то вони їх не приймуть.

Панове з польского кола! Польський народ в західній Галичині не хоче вас приняти, бо каже, що така погань, таке плюгавство на польській земли не потрібне. Супрогив того, панове, ви повиснете на сухій вербі!

А може того рода смерть буде занадто прикра для вас і негонорова, бо ви шляхтичі. Отже ми, згідливий і уступчивий народ, згодимо ся на инший спосіб. Хочемо, щоби нї нам, нї вам не була кривда. В краю, перед Сяном ніяк вас не будемо терпіли, бо ви не спосібні до поправи! А що за Сяном не хочуть вас приняти, виберемо, звичайно в таких случаях уживану, „золоту середину"; поведемо вас над той ославлений Сян; там млиньский камінь вам до шиї і — в воду! Нехай раз вже земля наша збуде ся тих, що причиною віковічних нещасть її, нехай раз вже запануе згода між сусїдними народами!

Панове не легковажте собі моїх погроз. Наш народ вже не той, що був перед пару роками, що давав собі безкарно тесати кілки на голові. Спитайте тих, що хотїли бути вашими товаришами в тій палатї, що об'їхали майже всї села в своїх округах і познакомили ся з нашими селянами, але мимо того упали. Вони вам скажуть, чому вони упали, чому не поміг їм терор властий в їх користь і надужитя виборчі. Наш народ національно вже вповні сьвідомий. Він вже сьвідомий своїх прав горожаньских і знае, яких средств борби ужити, щоби здобути собі ті права, котрих ви не дасьте здобути йому леґальними средствами. Послїдні два-три роки перемінили наш народ. — З невільника з невільничою покорою, став наш народ сьвідомим своїх прав, бутним горожанином. Уважайте, щоби дальші два-три роки не переконали його, що леґальною борбою не здобуде собі поправи своєї долї. Як з тим не будете числити ся, то по двох-трех роках спровокуете собі погром, котрий вас змете з лиця руской землї. На дотепершну поміч корони в вашій політицї против нас не числїть дуже, бо против навали народної, як вона раз вже покотить ся і ся поміч вам нїчого не поможе.

Мою пересторогу маете, робіть з нею що хочете. Як не поправите ся, або як перед бурею не заберете ся з своїм шматьом, не сьміете жалувати ся, що ми не перестерегли вас, що вас жде".

Так говорив до панів шляхти з „Польского Кола" посол Будзиновский.

Бе з тої промови незвичайна сила, відбивае ся у ній увесь сей настрій, яким дише наш народ в Галичинї до своїх відвічних ворогів, до польської шляхти.

Повтаряемо еще раз, до польської шляхти, бо з робучим польським людом наш народ хоче жити в згоді, а боре ся тільки против тих чужинців, що над ним панують.

Отсе е гасло українського руху, гасло братерства і волї поневолених людів.

Дописи.

Сан Францiско, Кал.

В Сан Францiско з причини політичних забурень і робітницьких страйків робота над відбудованем міста підупала зовсїм і дуже слабо поступае в перед. Страйк на стріткарах треває безпереривно уже третий місяць. Правдоподібно однак страйкарі нічого не вдіють та побідить компанія. Робітники хиба стільки скористають, що наберуть ся трохи більше розуму і досьвіду, та переконають ся, що дотеперішна орґанізация і тактика боева на перестарілий лад уже більше не поплачуе. Найбільше в разї невдачі будуть тут винні старі провідники юнійні, котрі показали ся зовсїм неспособні, за не доросли до нових обставин, та може і побоють ся потратити добре платні посади.

— З гавайских островів, з Гонолюлю повернули тут недавно три руські родини. Уряд надав їм землю по увільненю їх з плантацій, однак, як они кажуть фарми там не оплачують ся. Тепер вибирае ся туди більше наших людий їхати.

— Властителї хмелярній уганяють ся за робітниками до збираня хмелю. Порозліплювано по містї сяжневі оголошеня. У хмелярнї на роботу ідуть цілі родини, однак найбільше жінок і дітий, бо робота досить легка хоч вимагае богато сприту і звинности. Многі з робітників ідуть туди лиш за для зміни воздуха та житя міского на сільське. Се неначе виїзд на ферії, бо робота ся не е стала, лиш по трох або чотирох тижнях кіньчать ся.

На контрах жита пливе як звичайно. Послїдними часами розпарцельовують богато великих посілостий на 5, 10, і 20 — акрові фарми. Богато народу напливае тут зі всходу, та бере ся до фарм. Пять акрів добрєї землї в Каліфорнії вижнвить лутше, як де иньше 160 акрів, позаяк до року мож з них 2 до 3 рази збирати. Розуміе ся однак, що се вимагае також далеко більшого накладу сил і праці. Артикули живности страшно дорогі. Приміром мішок бульби коштуе тепер 3 — дол. Цибуля тут таньша як бульба.

Всї часописи повні суть усяких вістий про Японців, так що читаючи їх здабалоб ся, що тут не знати що дїе ся. Тут однак зовсїм тихо і спокійно. Лиш один раз вибито кільком Японцям по пару шиб і на сїм скінчив ся цілий расовий антаґонізм. Правдоподібно деяким капіталїстам і контракторам військових достав здалаби ся війна для зроблена business-у і тому і усей сей войовничий крик та настрій.

Антін Тимцьо.

З Hazleton, Pa.

Від якогось часу в нашій парохії в Гейзелтон, Па. поміж Галичанами а угорскими Русинами завели сварки, бійки і колотнечі, та якозь до сеї пори нїхто не спроміг ся подати дещо з того до загальної відомости. Щоб яко тако зрозуміти наші відносини то передовсїм мушу написати, яку нам дае просьвіту наш парох о. Новак. Стягнули его до нас его поплечники. В перших днях свого прибутя почав о. Новак ширити межиусобиції і роздори поміж галицкими і угорскими Русинами, позаяк ему було се не на руку, що одні з другими жили в згоді. Прийшовши на перший мітинґ сейчас почав о. Новак нападати на Галичан, не хотячи допустити, щоб, так як се до тої пори діяло ся, до паропхіяльного уряду війшли галицкі і угорскі Русини по половині. Однак річний мітинґ прийшов і на нїм вибрано як звичайно до тепер: половину одних, а половину других.

Тепер о. Новак почав уживати другого способу. Зі своїм заушником бувшим предсїдателем з 1906 року почав ходити по домах та підюджувати угорщан, що, мовляв, се для них е великий встид і ганьба, щоб Поляки (!?) забрали усе у свої руки. І дійсно удало ся їм кількох підбехтати і при їх помочи скликано мітинґ. На мітинґу счинила ся величезна буча і прийшло до бійки так, що еслиб була ся в ту справу не вмішала полїция, то напевно були-б винесли двох або трех убитих з мітинґу.

За тое най буде честь і слава о. Новакови і його поплечникам.

Не менче честь і слава належить ся тим людцям, що яко вибрані колектори від громади дали ся відмовити о. Новакови і Заяцеви і перестали ходити по колекті. А діло почало ся уже так гарно!... Колиб не о. Новак і Заяць, то ми за два, а найдальше три роки могла-би бути у нас гарно мурована церков.

Ф. Помивка.

З Portage La Prairie, Кан.

Недавно учителї Канадийскі завязали свою орґанізацію, котра була дуже пекучою справою для них. Коли орґанізація буде поступати після своїх статутів, то в короткім часї принесе велику користь для Канадийскої Руси. Орґанізації надано назву „Україньска учительска орґанізация в Канадї". Цікавий я знати, чому не протестував проти такої назви запеклий москвофіл О. Гикавий? Або яким способом Гикавий міг пристати до такої орґанізації, до котрої належать самі Українцї? Таж в него, що україньске то дїльче. П. П. учителї може і не знають, що ся людина обливала помиями цілу зиму в кацапскій „Правдї" Україну, а особливо Вінїпеґских Українців, позаяк сї посьміли виступати на вечерках проти лайдацтва российского правительства. Я вірю, що якби те все знали учителї, що Гикавий базґрав в своїм орґанї, то він нїколи не був би увійшов до комітету, котрий вибрали укр. учителї. А може Гикавий покинув мрії про российский кнут? Як так, то хтож тепер буде проводирем кацапів в Канадї? А щож на се скаже старенький Обушкевич?

А. Вільчиньский.

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
published every Thursday at
**84 Hudson St., New York, N. Y.

Publisher and Editor:
Jno. Ardan.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906 at the post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“
виходить для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тиждня в Четвер і коштує:
В Америці на 12 місяців...$2.00
До стар. краю на 12 місяців $2.00
В Америці на 6 місяців....$1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реґістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order, то є карточку, котру дістанете від почтара або агента на експресовім офисі, нішліть нам, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
"SWOBODA"
**84 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоби его адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

Гейвуд увільнений.

Коли дня 18. лютого 1906 апарат телеґрафічний розніс по цілій Америці вістку, що день перед сим, в ночи зістали арештовані Haywood, Moyer і Pettibone і відставлені спеціяльним потягом до міста Idaho, в той день по раз перший на земли американській ясно і сьвідомо своєї сили об'явила ся солідарність з'орґанізованого робітництва.

Коли повішено в Пенсильвенії Molly Marguires не запротестувала проти того навіть найблизша його родина. Коли в 1887 р. в Шікаґо сьмілі борці своє жите мусіли положити за постулят осьмигодинного дня праці, то за сих мучеників заступила ся ледви малесенька часть соціялістичного робітництва на вході. Тепер однак, по арештованю Гейвуда і товаришів з однакою, грізною, елементарною силою буря протестів загреміла на вході, заході, полудни і півночи.

О що властиво пішло? Що за причина усій афері? Дня 30-го грудня 1905 року славнозвістного екс-ґубернатора стейту Idaho розірвала бомба кинена рукою чоловіка іменем Harry Orchard. Сей по своїм арештованю з задоволенем похвалював ся двайцятьма до трийцятьма вбійствами, та „виявив“ що власне Moyer, Haywood і Pettibone намовили його до кинення бомби на екс-ґубернатора. І на підставі голословного доносу такого підозрілого індівідуа серед темної ночи арештовано трех горожан „вільної“ Америки, жінкам і дітям відобрано мужів і батьків, без ніякого попередного повідомленя, яке приписує право до якого має право усякий горожанин після найкардинальнійших основ амер. конституції.

Стейт Idaho діставши раз сих трех в свої руки, рішив ся не зважати на ніякі конституційні, ні прав ні приписи.

Однак що за інтерес міг мати стейт в арештованю і знищеню (бо о се ходило в цілім процесі) сих трех? Модерна, капіталістична держава не є нічо иньшого як виконавчий, екзекутивний орґан пануючої капіталістичної кляси. Сі три чоловіки, яко провідники і орґанізатори сильної робітничої орґанізації Western Federation of Miners власне одній части сеї пануючої касти, бо великим обшарникам, виповіли війну. Вони пірвали величезну часть західного робітництва до протесту і борби проти віднвічно пануючої неправди і несправедливости. Послідні роки дають приклад, що ся борба ішла на жите і смерть, що тут не прошено і не давано пардону, що уживано усяких средств і орудій зі сторони капіталістів, щоби лиш ненависну їм орґанізацию знищити і повалити. А що сі три стояли на чолї руху, були його орґанізаторами і провідниками, тому проти них перших звернув ся усей гнів, тому они перші мусіли пасти, їх перших треба було усунути.

А сей послідний замах не стоїть відокремленим фактом. Від чогирнайцять послідних років, то є від часу заложеня Western Fed. of Miners они не залишили ні одного средства, щоб лиш орґанізацію знищити; бо першим жаданем, яке поставила, виборола і з'уміла до сих пор задержати ся орґанізация було виборене найменчої плати $3.00 денно для усїх робітників занятих в майнах і гутах. Згадаємо тут побіжно лише страйк, що в 1889 вибухнув в стейтах Колорэдо і Монтана. Згадаємо лишень оточене міліцією і арештоване 1600 майнерів та запроторене їх у вязници в місцевости Cour d'Alene. А потом борби в роні 1903 в дистрикті Creeple Creek. Примірів сотки.

Здавало ся, що ся послідня борба повинна легко прийти капіталістам. Вони перечислили ся однак, позаяк від року 1887 солідарність і почуте клясове поміж робітниками незвичайно взросло. Капіталістична преса, зовсім природно, поняла і виповнювала свою задачу знаменито. Сейчас розтрублено по цілому сьвіту ціле море брехні, клевет, сплетень, та „зізнань“ Orchard-a.

А Orchard безвпинно складав зізнаня. Він розказував про „тайний кружок“, до якого мали вступ лишень „найбільше втаємничені з найбільше втаємничених“ і на якому западали засуди смерти на усїх ворогів W. F. of M. і члени сього кружка були заразом і виконавцями своїх присудів. Він признав ся до більше як двайцять вбійств, які він поповнив за доброю заплатою яко член і послушний слуга „тайного кружка“, він розказував про сотки бомб, які однак не експльодували і тому сотки людий, що мали переносити ся „ідіженість болїзни“ живе ще до нинїшного дня.

В недовзі капіталїстична преса з приятностию піднесла, що усі вискази Orchard-a потверджує еще один сьвідок, маймер Steve Adams. В короткі однак показало ся, що сї „зізнаня“, що мали доповнювати і потверджувати вискази Orchard-a, зістали вимушені властию обжаловуючою, на якої чолї стояв ґубернатор Gooding, способами що принеслиби честь гішпаньскій інквізиції з 15 і 16 віку. Дано йому до вибору, або шибеницю, або підписане документу написаного гарно і чистенько на машині, а в якому містили ся усі його славні „зізнаня“. В той спосіб припертий сарака не мав досить гарту і сили душі, щоб оперти ся покусі.

Коли однак йому, по шістьмісячній вязници лучила ся нагода поговорити з одним із своїх знакомих, він сейчас йому заявив, що він ніколи не уважає зізнань Orchard-a за правдиві а тим менче ніколи не годен їх з чистою совістию потвердити. За се покарано його сейчас. Обжаловано його о замордоване одного волоцюги іменем Fred Tyler, та процесовано через цілих три тижні. Обжаловуюча власть не була в силї однак доказати йому не то вчинку але навіть не змогла доказати того, що волоцюга дійсно не жиє.

Тимчасом однак робітники не ждали з заложеними руками.

Вони знали, що ґубернатор Gooding уже наперед сих трех напятнував і узнав за винних, що Sandard Oil і Mine Owners Association стейтови Idaho подали у руки великанські средства, щоб лиш обжалованих знищити, що навіть стейтова леґіслятура визначила на ту ціль 100.000 дол.

І пішли по цілому краю протести, великанські зна, неначе розбурхані филї океану.

Яко першу інстанцію до переведеня слїдства делеґовано суд в Idaho в тій цїли, щоб сконстатувати, чи арештоване Гейвуда і товаришів було леґальне. І се признав суд, що їх арештовано нелеґально, з поминенем усїх істнуючих прав, однак на кінци додано характеристичну замітку. „Позаяк арештовані знаходять ся уже і так в руках властий стейту Idaho то належить їх і там полишити“. Судія Smith, що упхавши руки у кишені штанів звістив обжалованим сей присуд додав еще ironічно: „Проти сього нема ратунку“.

Оборона звернула ся до висшого суду в Idaho; сей самий вислїд. І найвисший суд стейту Coloredo рішив так само. Справа пішла до найвисшого звязкового суду в Вашинґтонї, найвисшої судової інстанції Злучених Держав, та й ту вісім з девятьох судїїв порішили, що попередні суди були в праві, або иньшими словами, що суди мусять слухати сього, що їм подиктують Standard Oil маґнати.

Лишень один з найвисших судїїв, Йосиф McKenna, мав відваґу справу назвати по імени, напятнувати ею отверто і без обслон. Найострійшими словами лаяв він цїлу лайдацьку систему примінену до трех нещасливих, назвав се ложею, розбоем подоптанем усїх прав людства. Він виказав ясно, що поміж ґубернаторами стейтів Coloredo і Idaho заключено формальний союз для знищеня тих людей, та що ґуб. поступали в такий спосіб, який не може оправдати ніякий кодекс. Сей білий крук з поміж судїїв вітворив доперва усїм очи.

Дня 17-ого лютого 1906 р. арештовано сих трех і в рік опісля, помимо соток протестів, віч, зборів они еще сидїли у тюрмі. Але наконець і засіб крутійств стейту Idaho вичерпав ся і назначено початок процесу на день 20 го цьвітня с. р. Суд в Caldwell, де мав процес відбувати ся, був уже звісний зі своеї справедливости в так званім процесі Стайненберґа (1899 року) і тому оборона внесла о виделеґоване другого суду. Зложено 460 заприсяжених, письменних заяв, на підставі яких доведено, що в тім процесї сей суд не буде справедливий і безпартійний.

Судія Wood однак відкинув дня 20. цьвітня се жадане. Дозволив однак обжалованим вибір поміж сим судом а судом в місті Boise. Оборонці рішили ся вибрати сей послїдний суд, мимо сього, що в дійсности тим нічого не осягало ся. Так само предсїдателем і відвічальним провідником розправи полишила ся, ся сама людина, судія Wood.

Дня 8-ого мая почала ся розправа відкиненем другого внеску оборони, яка жадала, щоб стейт виготовив акт обжалованя в якім поіменно булоб названо, о що Гейвуда і товаришів обжаловують. Судія не бачив до сего жадної потреби. Дня 9-ого мая появив ся Гейвуд по раз перший в сали розправ та заперечив, що будьто-би він мав замордувати екс-ґубернатора Ф. Стайненберґа.

Розпочало ся вильосоване судїїв присяглих. Воно скінчило ся дня 3-ого червня.

Шериф Hodgin, який після інструкції і вказівок судії кермував вильосованем судїїв присяглих є дальшим доказом „справедливости“. З поміж 248 судїїв присяглих було 210 фармерів, 18 банкирів, 14 урядників і аж 6 робітників. Після подїлу на партії було 238 републ., 7 демокр. і 2 проґіб. З поміж 280 соціялістів, які мали право бути вильосованим не вибрано ні одного. Також і числа відносно републиканів до демократів дають дуже много до думаня, на коли зважить ся, що минувшого вересня вибори виказали величезну демократичну більшість.

На лаві судїїв присяглих засїли T. B. Hess, власт. дібр, F. McBean, вл. дібр, S. D. Gilman, фармер, D. Clark, фарм., L. Shrivener, фарм., I. A. Robertson, фар., L. Smith, карпентер, A. P. Burns, рентієр, S. F. Russel, фарм., G. Powell, фарм. і O. V. Seborn, фарм.

Як піднесла се оборона, нї один з них не належав нїколи до нїякої робітницької орґанїзації. Майже кождий з них, як вони се і самі заявили, під впливом капіталїстичної лектури був крайне ворожо настроений проти усякому робітницькому рухови.

Стейт заступав I. H. Hawley, сенатор Borah і Van Dyn а боронили обжалованих, C. S. Darron, E. F. Richardson, I. S. Murphy, J. Nugent, F. Miller, P. Poreen, L. Whitzell, E. Wilson і Ch. Cormack.

Дня 4-ого червня розпочав Hawley обжаловане бесїдою у якій обіцяв дати докази, що Гейвуд був членом „тайного кружка“ в W. F. of M., який то кружок поставив собі задачею усунути усїх ворогів федерації, отже тим самим він мусить відповідати за убите екс ґубернатора.

Дня 5 го появив ся на сали дійсний убійця в характері сьвідка і признав ся до більше як двайцяти мордів і иньших злочинів, які він мав поповнити на розказ „тайного кружка“. Перехресний огонь питань, які йому ставлено від 5-ого до 13-ого червня, не був в силї змішати його, або виказати яку небудь суперечність в його зізнаняx. Показало ся, що він від довшого часу щоденно сходив ся з усякими людцями, які попросту неначе клином вбивали йому в голову усе те, що він мав зізнавати. Дальша оборона виказала ему усякого рода ошуства, двоженьство, злочини усякого рода і т. и. Дальше доказано йому, що він еще перед вступленем в члени федерації „похвалював ся“ перед людьми усякого рода злочинами, яких він однак ніколи не міг і не був в силї поповнити.

Дня 21-го червня покінчено з доказовим татеріялом який своєю куріозностию і неймовірностию здивовав навіть найбільших приклонників „Теорії заговорів.“ Сего дня по знаменитах бесїдах Richardson-a і Darron-a, які жадали узнаня обжалованих невинними приступлено до розсмотрюваня доказів оборони.

Richardson доказав що не тільки не істнує ніякий „тайний кружок“ але противно істнує заговір власотителїв майнів, які сприсягли ся за усяку ціну знищити W. F. of M. Одним з найсильнійших сьвідків в тім напрямі був M. Friedmann, який зложив на днях 30 го червня і 1-го липня впрост не до увіреня, а однак поперті документами зізнаня.

Переслуханем обжалованого Ch. .., Moyer-a дня 10 го а W. Haywood-a дня 11 і 12 юлія — они оба незвичайно здивували усїх своєю холоднокровностію і притомностію ума — покінчено оборону. Суд еще і тепер старав ся ослабити симпатії загалу, які звернули ся цїлковито на сторону обжалованих арештованем відводових сьвідків O. W. Aller-a і Fr. McGee a, однак на дармо.

Дня 18 юлія по переслуханю 89 обтяжаючих а 87 відводових сьвідків замкнено поступоване карне.

Дня 28 го юлія проголошено присуд судовий який звучить:

„Стейт Idaho проти William-a D. Haywood a. Ми судії присяглі в висше згаданім припадку знаходимо обжалованого невинним.“

Сейчас видано розказ випущеня Гейвуда на волю. Запитано його, чи має еще що сказати. Він відповів: „Моя ненька лежить хора — до неї насамперед піду.“ — Нарада Судіїв присяглих тревала через 21 годин. Ніодин з них не може повісти скільки разів голосовано. Ояка при першім уже голосованю 10 присяглих віддало свої голоси за увільненем Гейвуда від вини і кари.

Прогосошене увільненя в виду способу в який вів ся цїлий процес було майже для всїх величезною несподїванкою. Лиш дуже мало одиниць сподївали ся такого результату

Мимо увільненя Гейвуда, другий обжалований Pettibone позістає надальше в вязници. Сенатор Borah, прокуратор Haroley, і ґубернатор Gooding заявили, що коли 12 найлутших горожан зявило ся за увільнанем Гейвуда, то се для них міродайне. Що однак тикає ся Pettibone і Moyer-a то проти них слїдство буде продовжати ся і правдоподібно розпічне ся процес дня 1 октобра с. р.

Після послїдних вістий дня 29-го липня випущено на волю також і Moyer-a за зложенем кавції 25.000 дол.

Значіне процесу Гейвуда і его увільнене є величезної ваги в житю американських робітників. Се пораз перший рядам з'орґанїзованого робітництва удало ся виборота сьвітлу побіду, заінтересувати своєю справою як найширші круги, обхопити як найбільші маси. І мимо великанських з'усилій, мимо того, що ці-

ла, могуча, численна преса стояла по стороні властителів майнів, мимо того, що навіть Рузвельт заявив ся проти „непожаданих горожан“ справа правди від несла сьвітлу побіду. З Рузвельта закпили собі при тій нагоді і анархісти висилаючи йому слідуючу телеграму: „Президент Рузвельт. Непожадані горожани побідили. Радуй ся!... E Goldman, A. Bergman, H. Havel.“....

Рівнож майже усі льондонські часописи обговорюючи вислід процесу, критикують остро поступоване стейту і становище Рузвельта.

З краевих часописий „Times“ і „Sun“ не дають за вигране і кажуть що увільнене Гейвуда не доказуе еще нічого. Се треба лиш приписати тому, що обжаловуючі не були в силї зібрати достаточного, доказового материялу. За ними так само говорить і „Staatszeitung“ „World“ пише, що вислід сей е тяжким ударом для партії соц. дем., яка конечно хотіла мати свого мученика, однак увільнене перешкодило сьому.

Мимо писань сих часописий видко найлучше по сотках телеґрам, обходів і заяв, що загал цілком інакше понимае і задивляе ся на цілу сю аферу. Читаючи про се все росте душа і надія, що уже близька ся хвилина, коли щось подібного буде неможливе. І ми в се віримо.

Лист зі Старого краю.

(З австрийського парляменту. „Русская рѣчь“ Маркова в парляменті. Внесене п. Дністрянського о основане українського університету у Львові. З Руського клюбу. Основане радикальної партиї на Буковині. Загальне голосоване на Угорщині).

В перших днях теперішної сесиї парляментарної німецький християнсько социяльний посол Ґесман поставив внесене, щоби центральне правительство з огляду на те, що фінанси в поодиноких австрийських краях стоять незвичайно лихо, перевело санацию (управильнене) тих фінансів при помочи державних фондів. До того внесеня зголосив поправку социяльний демократ пос. д-р. Реннер іменно, що центральне правительство згодить ся домочи до поправи краевих фінансів, але під услівем, що сойми поодиноких австрийських краів ухвалять у себе нове виборче право на основі загальности, рівности, безпосередности і тайности. Се внесене Реннера викликало живу дискусию, бо всї консервативні партиї (німецькі клерикали, християнсько социяльні, польське коло, Чехи і словінці), котрі тільки завдяки куриям мають перевагу в краевих соймах і домагають ся ще більшого розширеня компетенциї соймів, значить ще більшого панованя шляхти і капіталістів.

Темним парляментарним духом особливо чорносотенцям з польського кола те внесене д-ра Реннера було дуже не на руку, бо вістре внесеня звертало ся як раз проти них і тому предсїдатель того кола Абрагамович поставив внесене о осібне трактоване внесеня Реннера при тім запротестував проти того, щоби віденське правительство мішало я в краеві справи, инакше, щоби воно і на будуче не посміло дивити ся на пальці верховодів Галичини. Внесене Абрагамовича перейшло, внесене Реннера узнано за окреме – ну і при голосованю перепало.

Така сама доля стрінула і нагляче внесене социяльно-демократичного посла Немеца і тов., яке домагало ся від правительства предложеня краевим соймам проекту виборчої реформи на основі загального, безпосередного, рівного і тайного голосованя. Против повисших двох внесень голосував цілий реакцийний бльок, так звані автономісти (польське коло, Чехи і т. д.), що маючи в теперішних соймах велику силу і через те власть в краю, під покришкою оборони автономії коронних країв боронять своїх власних інтересів. За внесенем голосували социяльні демократи, Українці, польські людовці і гурток поступових німецьких та чеських послів.

Засїдане австрийського парляменту з дня 9 липня с. р. було знаменне тим, що на тім общерус. пос. д-р. Дмитро Марков (брат редактора москвофільського дневника у Львові „Галичанинъ-а“) зачав промовляти по російськи. Перший зауважав се социяліст львівський посол д-р. Диямаид і крикнув голосно, що Марков промовляе по російськи.

В австрийськім парляменті е тепер звичаем, що посли неміцьких народностий зачинають промовляти хоч кілька речень в рідній мові, щоби тим замаркувати права своей мови; так пр. вже кількох послів Українців промовляло по українськи. З того користав і Марков і щоби показати, що і „русскіе“ е в Австриї, зачав промовляти „по русскі“. Як тільки се помічено на лавах українських послів, а відтак і в цілій полатї, счинила ся всюди велика метушня. З усїх усюдів понесли ся грімкі протести: „Ту не Россія“, „йди на Камчатку“, „московський шпіоне“, „говори як тебе мати навчила“ і т. д.

(Марков е хлопським сином з Грушова коло Самбара в Галичині, був кілька літ попом, а коли його жінка, не могучи з ним жити зарізала себе і дитину, він кинув попівський стан, скінчив права і тепер е кандидатом адвокатури, а при тім одним з найбільших обединителів в Галичині). Заглушений криками послів став Марков промовляти по чеськи, а відтак по німецьки, тільки ніхто не чув від него рідного слова, бо воно в очах Маркова пригоже тільки для свинопасів. На сам крик не переставав і віцепрезидент д-р. Жачек (Чех) відобрав Маркови голос серед грімких оплесків цілої палати.

Другого дня продукував ся в парляменті ще і другий „русскій депутат“ д-р. Глїбовицькей запитуючи президента, яким правом віцепрезидент д-р. Жачек відобрав голос Марковому, коли Марков говорив такою мовою, якою говорить 183,000 в Галичині. (Голосні протести українських послів: „Ану спробуйте говорити до своїх виборців по московськи, то вас си ломіць проженуть“ — „В Галичині нема москалів, то тільки ви ренеґати“, „ви московські запроданці“!) Президент д-р. Вайскірхнер відповів, що д-р. Жачек був в повнім праві відобрати голос Марковому, бо він промовляв по російськи, а москалів в Австрийській державі нема і мова російська не е в Австриї краевою мовою.

(В палаті оплески).

Сей виступ народного відступника приняла віденська преса незвичайно остро, висьміваючи при тім москвофілів, тільки чеські дневники, що старають ся пуджати Німців панславізмом то е злукою всїх славян проти Німців і котрі з тої причини удають прихильників Росиї, приняли сей виступ Маркова з вдоволенем і розписують ся про те, що східна Галичина, то московський край, і що руські хлопи в Галичині говорять між собою по московськи. Ще з більшою прихильностию віднесли ся до московських рублохапів коло польске і галицькі вшехполяки, бо їм дуже на руку кожде ослаблене українського национального розвою, а москвофільство яко штучний витвір для них зовсїм не страшне; впрочім вони добре бачать, що кацапи е безплатними мулярами Польщі на Руси.

„Галичанинъ“ і „Русское Слово“ розписують ся про „пабеду русскої ідеї“ і „права русскаво язика“ і з телячим восторгом розписують ся про виступ своїх однодумців в парляменті, приписуючи йому прямо епохальне значіне і взивають мужиків, щоби слали телеґрами „пабornікам русскої „ідеї і русскаво язика“, але таких дурних мужиків, що хотїли би цвенькати по московськи і впровадити московську мову в публичне жите в Галичині, певне в Галичині нема.

Посли: д-р. Дністрянський, д-р. Колесса і товариші внесли скодифіковане вже внесене в справі заложеня самостійного українського університету у Львові.

Після проекту внескодавців український університет мае складати ся поки що з трех виділів: теольоґічного, правничого і фільософічного. Урядовою мовою університету мае бути мова українська. На катедри мае покликати ся передовсім тих професорів Українців, котрі е вже професорами або доцентами на инших університетах, а коли би на які катедри бракувало кваліфікованих сил, то на разї мае ся покликати учителів без приписаної кваліфікациї і визначити їм речинець до зложеня кваліфікациї. При державних іспитах і риґорозах мають питати лишень сї професори і доценти, що знають добре українську мову. Подібне внесене внесли Чехи з жаданем основаня чеського університету в Берні на Мораві (доси е чеський університет тільки в Празї) і Словінці з жаданем основаня словінського університету в Люблянї. Дискусиї над тими внесенями ще не було.

Руський клюб поділив ся на поодинокі секциї (шкільна, правнича, економічна) і в тих секциях відбувають ся правильні засїданя і виробляють ся поодинокі проекти які відтак мають бути внесені в повній палатї!

Недавно відбув ся в Чернівцях на Буковині з'їзд українсько-буковинських інтеліґентів і селян, котрі невдоволені дотеперішною політикою буковинських українських послів в черновецькім соймі і в віденськім парляменті, що ви слугують ся правительству, а про народні маси належито не дбають і мас політично не осьвідомлюють і їх не орґанізують, рішили заложити нову українську політичну партию на Буковині на взір української радикальної партиї в Галичині. Нова партия назвала ся радикальною і рішила сейчас розпочати аґітацию і орґанізацию серед буковинських українських селян. На чолї партиї стоїть комітет з предсїдателем д-ром Теодатом Галїпом, адвокатом з Черновець.

Угорське правительство мае вже сеї осени предложити проект загального голосованя. Основою його мае бути засада, що право голосу мае мати кождий горожанин, котрий уміе читати і писати в рідний мові.

С. Б.

Що каже москв. посол про Горуцко.

Єще так недавно, як усї кацапські письма і крикуни з піною скаженини на устах кидали ся на „Украінцоф“ звалюючи на них усяку відвічальність за пролите крови, за трупи і рани підчас виборів в Горуцку.

Справа пішла до парляменту у Відни. Як она виглядае в сьвітлї правди, може кождий собі сам виробити найлучший осуд, коли додамо, що се говорить один з проводирів і сьвіточів кацапського руху в Галичині, говорить посол о. Василь Давидяк, який кандидував і провалив ся в тім саме окрузї в якім лежить село Горуцко, одже яко кандидат з сего округа найлучше хиба буде знати тамтешні обставини, а яко належачий до иньшого табору не мае причини своїх ворогів боронити і заслоню вати. Противно, в користь своеї партії, своїх засад, він мав тут в руках найлучше средство аґітацийне проти Українців, звалюючи, як се робила ціла кліка кацапських ґазет, цілу вину кровавих подій на них. Коли він сього не зробив, то видко, що справа цілком інакше ся представляе. Що більше, він осудив усї ті брехливі і брудні лайки кацапських шмат закидаючи їм брехню і лож. Москвофільські часописи усю вину подій в Горуцку приписувала „польско-украинскому союзови“. Що се е безлична брехня, на се найліпшим сьвідоцтвом е власне промова москвофільського посла о. Вас. Давидяка, який осудив сї брехні москвофілів в сей спосіб:

„Клеветники не могли вдоволити ся навіть видумками на шкоду мертвих і живих у Горуцку і при помочи преси розпустили по широкім сьвітї вість, що в Горуцку ходило о виборчу боротьбу між старорусинами і молодорусинами. Але клеветники при тім забули, що в окрузї ч. 57 як двомандатовім було місце для обох партий і що зі всїх дотеперішних виборах адміністрацийні власти відносили ся однаково як до молодоруських так і до староруських кандидатів, т. е одним і другим крали голоси“.

Тих, що приписали вину подій у Горуцку Українцям, посол. о. Василь Давидяк назвав клеветниками. Констатуемо, що ту клевету перший пустив у сьвіт „Галичанинъ“, а за ним усї москф. часописи.

Посол. о. Давидяк почав свою бесїду по руськи (не по московськи), а дальше так говорив по німецьки:

Висока палато! В ґалериї серашних картин галицьких виборів, котрими від вчерашнього дня висока палата займае ся з таким напруженем, найстрашнїйшу бачу картину Горуцка з убитими і покалїченими виборцями. Я, посол з Галичини з 57 виборчого округа, до котрого нещасне Горуцко належить, маю право і обовязок поперти наглість внесень в справі галицьких виборчих надужить і тим самим маю також обовязок розказати вам, панове, вірно по правдї всьо до чиста про сумні події в Горуцку. До сього спонукують мене також особливо так звані докладні розслїди його екселенциї п. міністра внутрішних справ. П. міністер розказав нам тут про Горуцко річи, котрі на жаль не згоджують ся з усїм фактами. За те, мушу отверто сказати, що слова його екселенциї дивним дивом як найдокладнїйше згоджують ся з оповіданями всепольських партийних ґазет. Сумно, але правда!

Горуцко, велике заможне село, що мае школу і дві читальні, лежить в політичнім повітї дрогобицькім. Дрогобицький повіт від давна належить до найгірших проклятих виборчих округів в Галичині. Хоч руське населене виносить там 80 проц., польське сторонництво звикло там господарити по свому і при всїх виборах остатних часів перепирати свої кандидатури. (Голос: Шахрайствами!) Але якими способами? Підкупством, насильством, фалшованем вислїдку голосованя, а навіть крадїжию голосів, відданих на руського кандидата. Давнїйший староста дрогобицький, тепер радник намісництва і староста в Стрию, панував там разом з своїм сердечним приятелем, богатим пропінатором Яковом Фаерштайном, і довгими роками в сердечній компанії з ним робив вибори. Оба вони не жахали ся ніякого, хочби як страшного і поганого вчинку. Що могло так діяти ся, винні сьому також і наші попередники з сеї палати. Вони ж на всї наші протести, на всї наші жалї завсїгди мовчали. Протест руських виборців проти вибору польського кандидата Старжинського лежить доси в архівах парляменту неполагоджений; навіть пальцем ніхто його не торкнив. З неморальних, утилїтарних понук наші попередники здавали найсправедливійші інтереси руського народу на ласку польського кола, щоби лиш запевнити собі ласку тих вельможних панів в парляментї Але така ласка то чортови радість! Вона се зробила, що протест руських виборців проти передостатного вибору польського кандидата Старжинського до державної ради доси лежить тут неполагоджений, бо попросту соромлено ся добувави ті виборчі ледарства і крадїжи на сьвітло дня в палатї.

(Кінець буде.)

СПРАВИ „СОЮЗА".

Отець духовний „Союза":
о. Стефан Макар, 'Phone 46--12
11 May St., Ansonia, Conn.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1906—1908.

Предсїдатель:
Константин Кирчів,
140 Essex St., Jersey City, NJ.

Місто-предсїдатель:
Іван Париляк, Terryville, Conn.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовский,
Box 76. Jersey City, N. J.

Радні:
Т. Талпаш, Shamokin, Pa.
Лев Моніта, Lansford, Pa.
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Матій Семенюк, Sayre, Pa.
Андрій Овсак, Trauger, Pa.
Ф. Поливка, Hazleton, Pa.

Контрольна Комісія.
о. Л. Левицкий, Shenandoah, Pa.
Осип Стеткевич, Shamokin, Pa.
С. Калакука, Jessup, Pa.

Головний організатор:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Союз" — одинока руско народна організація в Америці.

Принимае членів від 1 року до 40 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:
Посмертне за мужа $1000.00,
Посмертне за жінку $400.00,
Посмертне за діти від 15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий ніг або рук $1000.00,
б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Сли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза", кожде братство приналежне до „Союза", повинно мати отсї книжки:
1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.
Ні сі книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза".

Посмертні вісти.

Горошак Михайло 6 літний син Теодора і Марії, член Р. Н Союза від. 68. Ansonia, Conn помер 8-го юлія б. р.

Білянський Артемій, член Р. Н. Союза від. 55. Carnegie, Pa. помер 9-го юлія б. р. Небіщик походив з Галичини, села Реґетова, пов. Горлиці.

Ковальчик Андрей, член Р. Н. Союза від. 78. Minersville, Pa. помер 15-го юнія б. р. Небіщик походив з Галичини, села Волиця, пов. Санок.

Дух Зузанна жена Стефана, члена Р. Н. Союза від. 126., Beaverdale, Pa. померла 15-го юлія б. р.

Теодозий Вислоцкий 4 річний син Стефана і Іванни і член Р. Н. Союза від. 18. Seymour, Conn. помер 20-го юлія б. р.

Оравский Іван член Р. Н. Союза від. 59. Everson, Pa. помер 6. юлія б. р. Небіщик походив з Угорщини села Прушова, Спишскої столиці.

Анна Тундер жена Івана члена Р. Н. Союза від. 93. New Burgh, O. померла 9-го юлія б. р.

Вічная память!

Ч. 247. **КВІТ** $15.00

на пятнайцять долярів, котрі п. Анастазія Маляр отримала яко посмертну запомогу по сині Івані (дитина) з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Pittsburg, Pa. 15-го юлія 1907.
Анастазія Маляр.

Сьвідки:
Теодор Ґут,
Михайло Дмитрів.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 53.
Н. Войтович предс.,
П. Патуляк секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

Бр. сьв. О. Николая Відд. 148 в California, Pa.
подає до загальної відомости, що на мітинґу дня 22-го юлія с. м. вибрано: Іван Бриндзя предсїдатель, Теод. Куриляк контрольор хорих. Місячні мітинґи відбувають ся в кожду неділю по першім.

Взиває ся своїх бр. околичних, щоби присилали свій розмет все на перед на руки касієра або секретара. Хто не зашле буде вичеркнений.
І. Бриндза предс.,
Н. Бибель касієр,
Д. Кіра секр.

Бр. сьв. П. і П. Відд. 154. в New Britian, Conn.
повідомляє всїх членів братства що піврічний мітинґ відбудесь дня 11-го Авґуста о годині 2-ій по пол. в Бенцовій Гали. Котрий з членів не прибуде на сей мітинґ, буде караний 50 цнт., урядник 1 дол.
Михайло Зятик предс.,
Андрій Ґерент кас.,
Данько Ґерент секр. 31-33

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в "Свободі" по ціні одного цента від слова за оден раз. Грсші треба присилати наперед.

Братство
сьв. Івана Хр. від. 32. в Голійок, Масс. устроює дня 3-го серпня с. р. **БАЛЬ** в „Hibernian Hall" Вступ від особи 25 цнт. Початок точно о годині 7-ій веч.

Перший руский Баль
устроює дня 10-го авґуста с. р. Братство Пр. Богородиці в Вест Сенека, Н. Й., від. 146 під числом 616 Ingham Ave. на який усїх Русинів і Русинок запрошує ся.
Вступ 25 цнт. від особи.
Початок о год. 7-ій веч.
Теод. Петришин предс.,

Товаришки житя,
русинки, що-б уміла читати і писати, в віці від 17 до 22 літ, пошукує Русин, літ 24, 1000 дол. готівки, зі сталою роботою $3.00 денно. Зголошувати ся з залученем фотоґрафії на адресу:
M. Fedorczuk,
Box 376, Nanaimo,
30—31 B. C. Canada.

ДЕ Є
Настя Кухарик замужна за Федором Герила. Хтоб про ню що знав, або она сама най пише на адресу:
Anna Kycharyk,
Box 195,
31— New Florence, Pa.

Шукає місця
дякоучитель з добрими сьвідоцтвами, теноровим голосом. Може вести школу, провадити хор. Був 33 роки дяком в Жабю.
Адрес: Joseph Baraniuk,
184 Hudson St., New York, N. Y.

КОНКУРС
Руска парафія в Реймі, Па., потребує дяко-учителя. Кандидати мають виказатись відповідними кваліфикациями та й мусять розуміти добре свою річ: обовязки (по при церков) суть провадити школу, заложити і вести церковний хор. Платня $40.00 місячно і такі епитрахильні доходи, які звичайно суть по американьских руских парафиях.

Зголошеня прошу посилати на адресу: Rev. P. Poniatyszyn, Box 182, Ramey, Pa.

На жадане близших інформаций що до посади дасть ся радо відповідь.

Церковний Комітет.

Оголошене.
Повідомляє ся всїх членів Української Читальнї в Белфур Н. Дак. а також всїх приятелїв поступу та просьвіти, що загальні збори Читальнї відбудуть ся дня 11-го Августа с. р. о год. 3. по пол. в школї (поблік скул) коло п. Т. Мартина. На зборах тих, відбуде ся вибір нового Виділу.
Волод. Гривнак секр.

ТОРЖЕСТВЕННЕ
Посьвячене рускої гр. к. церкви сьв. Михаїла в South Fork, Pa. відбуде ся дня 2-го септембра в понеділок на Labor Day 1907 о годині 10 рано. Преосьвящений С. С. Ортинський, наш руско-американьский Епископ доконає чину посьвяченя; пітсбурский хор під управою п. І. Костюка буде сьпівати підчас торжества. Запрашаемо всї руські братства і всїх чесних Русинів Американьских. Адресовати до: Rev. N. Pidhorecki, P. O. Box 543, South Fork, Pa.

За Раду Церковну:
о. Ник. Підгорецкий, предс.,
Мих. Булик секр.
Мих. Ясенко, касієр.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!
Удаєм ся до Вас, Дорогі Заморскі Братя, з прошенем о ласкаву поміч материяльну на будову нової церковці в Городищу п. Залізці в Галичині. Прикро нам витягати руку до Вас, що часто бідою змушені, Ви опуркали свою рідню та родинні загороди, шукати гень за морем лучшої долі — але та сама біда змушує нас удати ся до Вас о поміч. Свого Дому Божого не маєм, бо з причини грозячого упадку замкнений, а відтак мусїли ми его розібрати і приступити до будови нового з дуже малим запасом грошевим і то зібраним дорогою квести в краю та ласкавою запомогою Тов. Сьв. Петра у Львові. Ми убогі, земля у нас лиха, а часті гради та пожежі поставили нас 76 господарів матерної церкви в Городищу над пропастию цілковитої руїни.

Тому звертаєм ся і до Вас, Дорогі наші Братя, прийдіть нам в поміч: „всякоє даяніє благо!" Всч. Отці Духовні! Відправте оден соборний Акафіст на тоту ціль, Ти сьвіцка Інтеліґенціє жертвуй лепту, Ви поселенці-робітники киньте гріш на Дім Божий —а Бог поблагословить Вашу працю. За ваші душі по вічні часи будуть правити ся в тім Домі Божім Служби Божі, а Всевишний надгородить Вас за Ваше Милосердиє.

Всякі датки просим присилати на адресу Редакциї „Свободи" в Ню-Йорку, або впрост на адресу місцевого душпастира:
о. Ілия Кузїв,
Городище, п. Залізці,
Austria, Galicia.

Комітет будови нової церкви греко-катол.
о. Ілия Кузїв
парох і предсїдатель комітету.

Члени комітету:
Модеста Чосновка,
Андрей Хома,
Василь Собчак,
Федько Паперняк 31-32

Богослуженя відправляють ся тепер на ґанку ліпянки де мешкає сьвященик або під голим небом. Латиники яких там лише 16, мають прегарну двірску капницю.

Без посторонної помочи Городищани не годні побудовати свої церкви і за 10 літ!

СЛАВЯНЬСКЕ ІМІГРАЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО
се товариство зложене з людий усїх славяньских народностей, які є в Америці (кромі Поляків). Цілию Товариства є опіка над усїми славяньскими імігрантами, без огляду на їх народність і віру.

Членом Товариства може бути поодинокий чоловік або товариство.

Член доживотний платить раз на все $500.00.

Член основатель (братство) $50.00 вступного і 10 дол. річно.

Член основатель (оден чоловік) $25.00 вступного і 5 дол. річно.

Член дійсний (братство) 10 долярів на рік.

Член дійсний (оден чоловік) 5 долярів на рік.

Член спомагаючий (оден чоловік) 2 доляри на рік.

Організації як Союз, Соєдиненіє і другі, мають право за кождих $250.00 заплачених до каси товариства іменувати одного члена до Загального Комітету Товариства.

Головні урядники Товариства:
М. І. Пупин, предсїдатель,
А. Б. Коукол, секретар,
А. С. Амброз, касієр.

В Уряді товариства є трох Русинів:
К. Кирчів, містопредсїдатель,
І. Ардан, директор,
П. Кешеляк, член Заг. Комітету.

Гроші для Товариства можна посилати або впрост на руки касієра: A. S. Ambrose treas. S. I. S. 25 Ave A. New York або до редакції Свободи
Swoboda
184 Hudson St., New York, N. Y.

Не забувайте на долю Ваших сестер і братів — імігрантів!

НЕДУЖА ЧЕРЕЗ ЧОТИРИ РОКИ, ДІВЧИНА ВИЛІЧЕНА
Пан Яков Plainine, P. O. Box 663, Cumberland, Wyo., написав нам слїдуючого листа. „Моя донька, яка мешкає еще в старім краю, терпіла на недугу жолудка через чотири роки і ніякі ліки не були в силі єї помогти. Я післав єї Трінера Американьский Еліксір Гіркого Вина, який єю сейчас вилічив. Яко вдячний батько буду сей лік поручувати усякому." Ми часто мали нагоду оголошувати подібні листи з подяками у часописях. Трінера Американського Еліксіру Гіркого вина сила курацийна була виказана уже в тільки случаях, що усякий, хто має який небудь клопіт зі своїм жолудком сейчас уживає сього ліку. Навіть у случаях перестарілих недуг орґанів травленя, коли всї инші ліки показали ся безуспішні, Трінера Американьский Елісір Гіркого вина усе показує як найгарнїйші наслідки. Пишіть до нас по лікарську пораду, коли однак ваша недуга лежить в нежитї і недомаганю жолудка або кишок, то не потребуєте зовсїм ніякої поради, як тільки уживати Трінера Американський Еліксір Гіркого вина. Дістати можна у всїх аптиках.

Jos. Triner, 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

КНИЖКИ ДЛЯ ОПІКУНІВ ХОРИХ
в яких записуєсь коли хто захорів, на яку слабість, коли виздоровів і т. п. можуть дістати наші братства по ціні 1 дол. за книжку в редакції „Свободи" 17-20

Допись.

Three Valley, B. C., Can.

Нераз я мав нагоду чути, як деякі читачі нарікають, що в „Свободі" дуже мало подибує ся дописів, звідки можнаб ся довідати про жите, зарсбітки, роботи і т. иньше. О скільки такі жалї і нарікання суть оправдані, я не беру ся розбирати, одно лише знаю, що коли запитати такого „невдоволеного" чи він хоч раз коли сам спроміг ся на написане якої дописи, на якої брак так нарікає, то все діставав я одну і ту саму відповідь, що ні. От і маєте люди добрі.

І хто сему винен, коли мало таких дописей появляє ся в часописи: редакція чи читачі. Я гадаю, що такой сї послідні. Кождий се признасть, що годї вимагати від редактора, щоби він по при свої занята в редакції їздив еще і по всїм усюдам, заглядав по кождим кутику, щоб особисто довідати ся де які люди який мають заробок. Коб лиш крихітка заінтересованя до житя загалу, хоч крихітка охоти і доброї волї, а можна все знайти пару хвилин часу та написати пару слів про свою місцевість, про відносини у ній, про жите буте, заробітки і т. д. до часописи, так що всякий мігби ся легко довідати про се, чого йому потреба. У нас однак самому нічо ся не робить, не кивне ся навіть пальцем, але за се уміє ся лиш добре нарікати та лихословити не розбираючи навіть, що в першій мірі від себе самого належало-б почати.

Щоб дати добрий примір зачну від себе.

Тут у нас в Трі Валї е трачка у якій робить поверх 20 наших людий. Решта робітників, то анґлійці, а найбільше е хинців і япанців. Платять від $2.25 до 2.75 у трачці, а у лісї від $2.50 до 3.50 денно. Робота дуже добра і стала. Борт денно виносить 75 цнт. Трайбери дістають місячно 45 дол. і борг. Робітників тут потреба до трачки досить як взагалї всюда у Колюмбії е великий попит за робітником.

Варта, щоби наші люди їхали сюда, до зеленої Б. Колюмбії, бо тут е досить роботи і щоби не робили по степах, де нема ні води напити ся ні нічо, та ще і за малі гроші, так що аж кровавий піт тече; а вода така жовта якби зафарбував і тепла, що від неї мож дістати хороби, до того еще комарі очи виїдають. А тут у Британ Колюмбії клімат здоровий; на горах снїги лежать, та однак температура в долах досягає 105 степенів тепла; вода е здорова, бо навіть узнана за найздоровійшу в цілій Канаді; комарів тут нема. І то не лиш у Трі Валї треба робітників. Але в цілій Б. Колюмбії такий попит за робітниками, що у місті на стріті здибає і питає, чи не хоче робити. Тут лиш той не робить, що не хоче робити.

Ще раз кажу, щоби наші Русини приходили сюда до роботи, щоби не марнували свій дорогий час по пустих роботах за пів дармо. А усї читателї „Свободи" най дають свої дописи з усїх плейзів і місцевостий де е яка робота а де нема. Бо як буде мати „Свобода" много дописий, то се буде для неодного користне.

Н. Ґавинчук.

Страшний рік.

Зо всїх кутків і Росії, і України надходять невтїшні звістки.

Хлїб не зродив. Люди чують лихо. Боять ся. Вже й тепер з'являють ся ознаки страшного голодного року, що насуваеть ся, мов та хмара і на наші краї.

Голодна жінка—мати не має вже змоги годувати своїх малих дїтей. Вона не має сили дивитись, як вони просять їсти... І от нещаслива мати прийшла до Київа і поклала всїх трьох дїток, маленьких, нужденних на шини городского трамваю. Трамвай біжить... от от наскочить, а жінка стоїть над дїтьми і дожидає їх смерти... „Нехай краще цоріже їх машина, бо я вже не маю чим годувати їх... Чим я їх нагодую?"

Жінка плаче. Плачуть дїти. Повели їх у поліцію...

Хіба це не ознака великого народнього лиха? І це не вигадка, не поетичний нарис. Ні! Це сталось цими днями в Київі, на Сінному базарі.

Але цього ще мало... Останніми днями в Київі на вулицях знаходять чимало малих дїтей, покинутих своїми батьками. Приводять та й зоставляють на вулиці нехай заберуть добрі люде, бо однаково вмирати їм дома з голоду. Шестеро таких дїтей знайдено посеред майдану. Старшій дївчині років з десять. Хто їх покинув? Звідкіля вони? дїти не кажуть.

Видко не мале лихо завитало в убогі оселї змучених людей, коли рідних дїтей цурають ся вони, на смерть їх ведуть.

І це ще тільки початок, перша ластівка того страшного народнього бідування. Що-ж то буде далї!

— „Чим я їх нагодую?" —лунає це питання, цей стогін нещасних матерів і жахом повинно проймати воно серце, будити повинно холодних, байдужних, кликати їх на оновлення рідного краю, на поміч, на поміч!

(„*Рада.*")

Всячина.

Пес на услугах поліції. Послідними часами починає поліция по більших містах вживати псів до помочи в своїй Службі. Ось недавно в Німеччині такий поліцейський пес причинив ся головно до відкритя злочинця. В однім селі убито чоловіка. Підозріне о злочин впало на одного стаєнного парібка, що перший найшов трупа. Щоби одначе бути зовсім певним, спровадили судиї зі сусідного місточка поліцийного пса Гарраса. Заведено його на місце злочину. Пес обнюхав кровані плями і пішов слідити. Нараз скажено кинув ся на згаданого парубка, що стояв оподалік і вирвав йому кусок одежини. Щоби не було якої похибки, заведено пса ще раз на місце морду, а парубка заховано в товпі поміж другими стаєнними слугами. І сим разом пес кинув ся на того парубка. Повторено пробу в трете і пес опять прямісінько метнув ся на злочинця, не звертаючи зовсім уваги на прочу службу. По сім парубка увязнено і він признав ся до вини. Згаданий пес, Гаррас належить до породи псів вівчарських.

Довкола сьвіта в 50 днях. Філеас Фоґґ герой славного оповідана Юлія Верна, потребував до своеї подорожи довкола сьвіта з Парижа аж до Парижа назад 80 днів; співробітник париської ґазети „Matin", котрий перед кількома роками по отвореню засибірської зелізниці вибрав ся був дійсно в таку подорож, вернув по 61 днях назад до того місця, з котрого був вийшов; нині можна подорож довкола сьвіта після обчислена американської часописи „Railroad Mai's Magazine" відбути дуже добре в 50, а среди сприячих обставин навіть в 48 днях. Треба лиш держати ся слідуючого пляну: З Ню-Йорку до Шербурґа 5 днів, звідси аж до Парижа 7 годин, з Парижа до Петербурґа в спальнім вагоні 2 дні і 6 годин, з Петербурґа до Москви 12 годин, з Москви до Іркутска 12 днів, звідтам до Владивостока 5 днів, дальше до Кобе в Японії пароходом 3 дні, з Кобе до Йокогами зелізницею 11 годин, з Йокогами до Сіттле пароходом 12 днів, звідтам через Америку аж до Ню Йорку 5 днів. На страту часу в наслідок ждана на найближші сполученя межи пароходами і поїздами треба дочислити 4 і пів дня, отже загалом буде 50 днів. А загальні кошти такої подорожі? — Дрібниця, лиш 3.500 корон.

Найбогатший пес на сьвіті закінчив сими днями свое житє — не самоубійством, але в наслідок того, що ів добре, а до Карльсбаду не міг їздити. Віль було йому на імя, а з фаху був тим, що ловить щурів. Але щаслива доля не дали йому виконувати сього ремесла. Молоденьким ще дістав ся він до богатого пана в Ню Йорку, що називав ся Ватт і жив старим молодцем сам один без всякої родини. Рік тому назад помер Ватт і записав 96.000 корон свому одинокому спадкоемцеви, щоби процентів від тої суми уживано на годоване осиротілого пса. Тепер міг Віль щасливо жити, не потребуючи щурів ловити. Йому побудовано пишну буду і придано слугу, котрий мусів його доглядати і дбати про його вигоду. Що дня лагоджено йому обід мов би де в найпершій реставрациї; напихано його всілякими ласощами, що дня купано і вичісувано, так що то остаточно навіть псови остогидло і він почав тратити охоту до житя. Та годі було вже дати собі раду, годі було втечи, бо тягар богатства занадто важко вже на нім був спочив. Печена гуска і франкфуртські присмажувані ковбаски добили його. Віль став ся жертвою розкішного житя. Його похоронили з великою парадою, а сума, з котрої процентів він жив, припала тепер чотиром добродійним заведеням в Чікаґо, бо Ватт не лишив по собі ніяких инших спадкоємців.

Японія після війни. Оден амариканський місячник подав кілька цікавих статий про сучасне економічне становище Японії, з якими познакомимо трохи наших читачів. Як і можна було сподіватись, війна з Росиею дуже допомогла капіталістичному розвитку „землї сходячого сонця". З того часу, як настав мир, вся японська держава з якимсь горячковими поспіхом взяла ся за всякі підприемства. Від початку літа 1905 р. до кінця 1906 р. засновано там богато ріжних спілок з капіталом в міліярд 150 міліонів дол. За 1905 р. вивезено з Японії на 317 з пол. дол. сирих материялів та товару, а за слідуючий 1906 р. — вже на 414 міл. дол. Привезено у 1905 році було на 483,000.000 дол., а в 1906 р. ся цифра зменшилась на $14^2{}_7$ проц. В Японію замісць 120 с. пол. міл. дол. 1903—4 року, в 1906—7 р. — 506 міл. дол. і без малого 600 міл. на 1907—8. Цифра видатків на військо та флоту за оден рік підскочила з 92 міл. дол. на 202 міл. дол. Перед війною Японія винна була своїм кредиторам тільки 531,320.202 дол., а зараз трохи не 2002 міл. дол. Грізною вагою наліг такий буджет на японський народ: податки його збільшились на 158,720.020 дол. у рік проти недавніх. Скарб прибавив 10 і більш проц. мита на закордонні річи, товари через те подорожіли взагалі на 18 проц., а заробітна плата усього на 12 проц., не вважаючи на се, що вона всеж таки дуже мала; всякі инші умови для праці дуже важкі: скрізь заведено лихі звичаї визискування робітників; робітницький день 12—17 годинний. Здавна більше ввозили, ніж звідтіля вивозили. — тільки з 1906 р. справа перемінилась на користь національному торговельному білянсови. На скільки розвиваеть ся Японія, добре сьвідчать таблиці, що показують здобутки її в підприемствах зелїзничих, мідних і камяно вугольних. В 1905 р. здобуто 25797 тон зеліза, 119.463 тони міді та 4,810.935 тон камінного камінного вугля, а то рік вже: 38,144—00,768 —10,772,064 тих самих материялів. Треба також зазначити великий поступ японської промислової техніки і нечувану нїгде, крім північної Анерики, концентрацию гроший. Цифра „кінських сил" у машиновому ділї взагалі зросла з 62,000 до 185,000; по ткальнях до попередніх 476,000 вересен прибавило ся 830,000. Тепер в Японії істнують фабрики з 218.000 веретенами, се ж бо найбільш у сьвіті. Але заразом з розвитком національного промислу страшенно побільшали й державні видатки і японський пролетарият нерідко виявляе свое невдоволене страйками (забастовками), що переходять у повстане з убийствами, пожежами і т. ин. Закона про охорону людського труду в Японії і досі нема. Социялїстів (з'орґанізованих робітників) уряд дуже переслїдуе. Пяна від одержаної „побіди" та жадаючи собі ще прибутку, капіталїстична буржуазия придушуе за допомогою правительства на кождому кроці завзятих борців за народню волю.

Польські епископ в Америці. Папа згодив ся — як доносять з Риму — на іменоване двох польських епископів в Америці. Епископом суфраґаном диецезиї Чікаґо став кс. Станислав Навроцький, ректор польської парохії на Бріджепорті в Чікаґо, а епископом суфраґаном диецезиї Буфало став тамошний парох кс. Ян Пітас.

Напад на церкву. З Москви доносять: В часі богослуженя в селі Порече під Москвою впала до церкви, заповненої людьми, шайка опришків і крикнувши: „руки до гори"!, з револьверами готовими до вистрілу почала господарити в церкві. Сьвященика замкнула за вівтарем, дяка, котрий пробував ставити опір, застрілили, а відтак забрали ся до грабежи. Однак ледви вспіли здерти із старинного сбразу Матери Божої золоту одіж, висаджувану дорогим камінем, вартости 40.000 рублїв, на дзіницн роздав ся дзвін. Опришки, думаючи, що се дзвонять на алярм, утекли, застрілившп по дорові дві старушки та одного селянина.

„Експроприяцийний" рух в Росії. Варшавські ґазети нотують такі останні прояви „експроприяцийного руху", себ-то напалів і рабунків, довершуваних з рамени революцийних орґанїзаций в хосен революцийних фондів в Росії, або таки звичайними опришками, що серед загальної анархії також наживають, о скілько лиш дасть ся, для себе добичу. Минулого четверга касиер надвислянських зелїзниць у Варшаві, Ґолованов, ніс о год. 11 перед пов. до льокалю міської каси гроші. Товаришили йому чотири вояки. Коли Ґолованов війшов до сіний бюра, кинуло ся на него кількох людий, оден з них вхопив його за горло й вирвав йому теку з грішми, а инші засипали вистрілами ескортуючих вояків. Оден вояк упав неживий на місци, инші потерпіли рани і впали з Ґоловановом до бюра. Напасники вибігли на подвіре. На гук вистрілів публика та урядники, що находили ся в бюрах, кинули ся до вікон і стали крізь розбиті шиби вискакувати до городу. Все те так поділало на вояків вар ти, що находила ся в подвірю, що почали стріляти до утікаючих інтересантів. Наслідок був такий, що пострілено кількох людий, з котрих оден помер перевезений до шпиталю, а другий таки на місци підчас перевязуваня. Тимчасом напасники, вибігши з грішми з будинку, розсипали ся на всі сторони. Здаеть ся, що в ріжних місцях, подвіря ждали на них спільники, котрі стрілами охороняли утікаючих. За напасниками вибігли по хвили вартові вояки. По переду біг підофіцер без оружя, а за ним кільканайцять кроків инші вояки. Утікачі положили трупом підофіцира і зранили двох вояків, а відтак крізь штахети втікли до городу, де пропали без сліду. Загалом в часі того нападу погибло чотирох вояків і двох цивільних, а ранено шістьох вояків і двох прохожих. Як пізнійше показало ся, напасники зрабували 7.900 рублїв. — Того самого дня ватага, зложена з шістьох людей, напала в Творках перед будинком шпиталю для божевільних на касиера шпиталю Тарковского і убили його на місци, зрабувавши йому 2.000 рублїв. — Страшнїйший був напад в Лодзї, якого довершено день перед тим. На розї улиць Підлісної і Лукової трийцять узброених людей задержало о год. 11 рано почтовий віз, що їхав на дзорець каліської зелїзниці. Напасники почали острілювати чотирох козаків, що ескортували почту, двох положили трупом, а одного ранили. Рівночасно ранено почтового урядника Остромецкого і почтилїона Генчля. Відтак кинули ся напасники на віз і забрали з него торби та мішки з посилками. В однім мішку находили ся векслї державного банку на Варшаву на суму 88.728 рублїв, в другім також векслї на кілька тисяч на Владивосток. Крім того забрано пакети з векслями на Зґерж на суму 714 рублїв і на Лодзь 242 штуки звичайних грошевих посилок. вкінци готівкою около 2.000 рублїв. Почувши гук вистрілів, поспішили на місце випадку військові патрулї, котрі очевидно виновників нападу вже не застали, і почали стріляти на всі боки. Крім того здогадуючись хибно, що вистріли упали з сусідних фабрик, військо та козаки впали до фабрик Кутнера, Войдиславского, Ляндберґа та Кріґера і стали у фабричних салях стріляти. Та безглузда й мстива стріляниця мала страшні наслідки. Від карабінових куль упало на улици і в згаданих фабриках 20 трупів, а ранено поверх 100 людей. Піхотинції і козаки були такі роз'ярені, що стріляли до вікон домів і крізь паркани до сусідних реальностий. В цілім місті настав страшний переполох.

СЬМІШНЕ.

Непорозумілись.

— Гелло, Джан: Чим ти тепер займаєш ся?

— Рию.

— Агі на тебе, то ти став „хруньом"!

— Ні, я працюю у ритовника і моя робота така, що рию рильцем.

В запалі.

Кілько разів маю вам повтаряти діти, щоб ви не лазили по столах і стільцях! Ще яке спаде і скрутить карк та потому буде як звичайно викручувати ся, що то не він зробив...

В ресторані.

Гість: „Гей ґаздо! тут у сій зупі плаває цілий хрущ! Подивіть, як він бовтає ногами!..."

Ґазда: „Еее!... Не робіть собі з того зовсім нічо! Най він як хоч ногами бовтає, а вже такой не удасть ся йому вилізти з тареля!"

— Як то!? Ти донерва перед тижнем оженив ся, а ниньки вже пяний як швець!?...

— Так... бачиш... ниньки можу еще жінці сказати, що то я так щастем... упив ся...

Спис книжок, які продаємо:

* Америка..........15 ц.
* Ангел та пустельник і т. і. 15 ц.
Біблія Велика..........2 дол.
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся..........15 ц.
* В Старім і Новім краю...25 ц.
* Гріхи міліонерів і т. п. С. 7 15 ц.
Дещо з історії православної місиї в Америці..........10 ц.
Дещо про зьвірята..........30 ц.
* Дві левади і т. п. С. 5....15 ц.
* Дорога любови, то Божа дорога С. 6..........15 ц.
Драгоманів..........15 ц.
* Еміґрант..........15 ц.
Журавлі..........10 ц.
Житє Ісуса Христа....1.50 дол.
* Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах..15 ц.
За красою..........1 дол.
Земельне питанє..........15 ц.
Зуб за зуб..........10 ц.
* Казки про Жидів..........15 ц.
Історія Руси з образками..10 ц.
Капітал і праця..........15 ц.
* Книжка Рахункова.....50 ц.
Марія..........10 ц.
*Многострадальний народ. огляд історії українського народу..........20 ц.
*Навернений Грішник...20 ц.
Народний рух австро-угорських Русинів..........15 ц.
Новий Завіт..........4 дол.
Образки і загадки.......10 ц
Оповіданя..........15 ц
Оповід. про заздрих богів 10 ц
Пестрі звуки..........75 ц
Про відступників від рос. православія..........10 ц
* Про нутро землі..........25 ц
Підземні скарби..........25 ц
Покуса..........10 ц
Псалтир..........1 дол
Розмова Поляка, з Русином 10 ц
Руско-англійский словар. 20 ц
* Релігійні віровання старинних народів..........20 ц
Смерть..........10 ц
*Стародавні казки та оповідання..........15 ц
*Степові люде..........15 ц
*Страйк..........20 ц
*Стріляй на смерть, робітнича драма..........15 ц
Унія в Америці..........20 ц
*Хто з чого жиє..........15 ц
* Які то є люди на земли з 20 образками..........50 ц
* Як мужик ходив до царя правди шукати..........15 ц
* Через кордон..........15 ц

Swoboda, 184 Hudson St., New York